

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หลักสูตรเครื่องหมายสาย
ยงยศ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAI) จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โรงเรียนปายวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ในครั้งนี้ ผู้รายงาน ได้ศึกษา
ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553
3. ความหมายของหลักสูตร
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. หลักสูตรสถานศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
7. ความรู้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ
 - 7.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ
 - 7.2 เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา
8. หลักสูตรสถานศึกษากิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้รูปแบบ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ โรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAI) จังหวัดแม่ฮ่องสอน
9. แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ
10. การวัดประเมินผลตามสภาพจริง
11. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 12.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการคู่มือ
 - 12.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลูกเสือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยได้กำหนดมาตราที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้ 18 มาตรา (กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ, 2551: ออนไลน์) และผู้รายงานสรุปเป็น 26 ประเด็น ดังต่อไปนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องการศึกษาอบรม จะกระทำมิได้

มาตรา 47 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการควบรวม การครองสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผล เป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ของประชาชน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง องค์กรของรัฐที่มีหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในด้านการศึกษาและวัฒนธรรมด้วย

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า

ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. ประชาชนได้เรียนฟรี 12 ปี (ป.1-ม.6)
2. การศึกษาทางเลือก การเรียนรู้ด้วยตนเอง และตลอดชีวิต ย่อมได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐ

มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ

มาตรา 52 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟู ในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมด้วยรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง จะต้องศึกษาและประเมินผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน โดยให้มีผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ร่วมให้ความเห็นประกอบก่อนที่จะมีการดำเนินการ

มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว และชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มี

มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ออกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญา

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐต้องสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยแก่เด็กและเยาวชน
2. รัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ
3. รัฐต้องจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ
4. รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

มาตรา 86 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่างๆ โดยจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้ จัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้มีสถาบันการศึกษาและพัฒนา จัดให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักด้านวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต

(2) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทนซึ่งได้จากธรรมชาติและเป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่างๆ โดยจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้

2. รัฐต้องส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

3. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยพัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทนซึ่งได้จากธรรมชาติและเป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

(4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

(5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง รัฐต้องส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 115 บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง สมาชิกวุฒิสภาจะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

มาตรา 174 รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง รัฐมนตรีจะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

มาตรา 190 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

วรรคห้า ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอน และวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง กฎหมายตามวรรคห้านี้ให้รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในช่วงเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาด้วย (ดูมาตรา 303 ประกอบด้วย)

มาตรา 230 กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง กรรมการการเลือกตั้งจะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

มาตรา 236 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(8) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานราชการ ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 257 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(6) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอบรมที่เหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติและต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

มาตรา 303 ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 40 มาตรา 44 บทบัญญัติในส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 56 ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามมาตรา 61 วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพพัฒนาการเมือง ตามมาตรา 78 (7) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 81 (4) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา 84 (8) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง

กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา 256 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(2) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา 80 โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(3) กฎหมายตามมาตรา 190 วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภามีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในช่วงเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(4) กฎหมายตามมาตรา 86 (1) และมาตรา 167 วรรคสาม ภายในสองปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176

(5) กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ภายในสองปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 176 ในกรณีนี้จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้ ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็นการยกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้อีก

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีชุดแรกหลังการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2550 ต้องจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด [ส่วนที่ 8 ม.49 และ 50, ม.80, 190 ภายใน 1 ปี และ ม.86 (1) ภายใน 2 ปี]

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรซึ่งเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ, 2553: 65 – 72) ดังต่อไปนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

และประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบ โอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่า จะเป็นผล การเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึก อาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น

ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

มาตรา 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

สรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรจะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรเป็นการวางแผนการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกๆ ด้านอย่างเป็นระบบ โดยให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “หลักสูตรสถานศึกษา” นั่นเอง

3. ความหมายของหลักสูตร

การจัดการศึกษา สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากครูผู้สอน คือ อุปกรณ์ต่างๆ หลักสูตร ถือเป็น ส่วนที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง หากไม่มีหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนก็จะ เหมือนกับสอนไปแบบไร้จุดหมายและทิศทางที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้อง กับจุดหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องใช้หลักสูตรเป็นตัวกำหนด ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาและนักวิชาการ หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ซึ่งผู้รายงานขอนำมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้

บันทึก ธาตุทอง (2550, หน้า 4) ได้เสนอความหมายของหลักสูตร คือ การบูรณาการศิลปะ การเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถ ปรับปรุง พัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละ บุคคล

ส่วนนพเก้า ณ พัทลุง (2552, หน้า 4) ให้ความหมายของหลักสูตร คือ สิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ และทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด

และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นियามคำศัพท์หลักสูตร หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2553 : 8) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประมวลความรู้ และประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่ กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแผนที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้เรียน ไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมาย และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบ ความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

สรุปได้ว่า ความหมายของหลักสูตร คือ การวางแผนกำหนดมวลประสบการณ์ไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะกระบวนการ เจตคติ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้ หลักสูตรจะประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

พัฒนาประเทศพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่ การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ ได้กำหนด โครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับ กระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดง หลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไป ปฏิบัติ

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงาน อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจน ปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและ การศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบน พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษา อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและ การจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีองค์ความรู้ ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ภาษาไทย : ความรู้ ทักษะและวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชมการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ

คณิตศาสตร์ : การนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนา การคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์ : การนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

สุขศึกษาและพลศึกษา : ความรู้ ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธีและทักษะในการดำเนินชีวิต

ศิลปะ : ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ สุนทรียภาพ และการเห็นคุณค่าทางศิลปะ

การงานอาชีพและเทคโนโลยี : ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี

ภาษาต่างประเทศ : ความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับประถมศึกษา** (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนา

คุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. **ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. **ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อ ภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้
ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตาม
ความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียน
ต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้อง
กับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชา
เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา
และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลา
สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ
120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรม
แนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคม
และสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1 – 6)	รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – 3)	รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – 6)	รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาตามอัธยาศัย
สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปรับใช้ได้ตาม ความเหมาะสม กับสภาพและ
บริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการ
เรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้อารมณ์และประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียน ไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน เข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุง เลือกลำโพงอย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถ ส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่าย การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้อง กับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อ การเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มี ความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็น เป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียนระดับ สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน / ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่างตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงงาน หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่างๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด
- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน **ระดับมัธยมศึกษา**

(1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

(2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลข แสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
- (2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- (3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- (4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- (5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- (1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
- (2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต
- (3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การ ประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็น รายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็น รายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน กิตวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทางการศึกษา สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย ให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การไหลบ่าความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลในยุคโลกาภิวัตน์ และความเจริญ ก้าวหน้าทางวิทยาการ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ส่งผลให้เกิด การเคลื่อนไหวในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำ หลักสูตรการศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ชั่วโมงเรียน และเนื้อหาสาระ สำหรับจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางยังไม่สามารถ สะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยยังมีข้อเท็จจริงและตัวบ่งชี้ หลายประการที่แสดงให้เห็นถึงความไม่น่าพึงพอใจในระบบการศึกษา ตัวอย่างเช่น การนำหลักสูตร ไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด วิเคราะห์ และทักษะในการแก้ปัญหาแก่เยาวชนไทย อีกทั้ง ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนเกือบทุกวิชาที่เป็นวิชาพื้นฐานของการเรียนขั้นสูงต่อไปอยู่ใน เกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงเป็นการเคลื่อนไหวหนึ่งทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติขึ้น จัดเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based curriculum) เพื่อเป็นเกณฑ์กลางที่ใช้ในการเทียบเคียงตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์คุณภาพสำคัญที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือจุดหมายไว้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าไม่ว่านักเรียนจะจบการศึกษาจากที่ใด จากโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะจบจากโรงเรียนที่อยู่ในเมือง หรือในชนบท หรือมุมใดของประเทศ จะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถอย่างทัดเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษา โดยจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในทุกระดับทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น โรงเรียนและการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และชุมชน ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ (รุ่งนภา นุตราวงศ์, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: ออนไลน์)

1. มาตรฐานเป็นจุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตลอดแนวตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา ตลอดจนจนถึงระดับชั้นเรียนจะต้องเน้นและยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลักและเป้าหมายสำคัญ
2. องค์ประกอบของหลักสูตรเชื่อมโยงกับมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ เกณฑ์การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้ ต้องเชื่อมโยง สะท้อนสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้
3. หน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจของหลักสูตร การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะเป็นการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแท้จริง
4. การประเมินผลสะท้อนมาตรฐานอย่างชัดเจน มาตรฐานและการประเมินผล มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น มาตรฐานต้องเป็นตัวเทียบเคียง ดังนั้น เกณฑ์ต่างๆ หรือร่องรอยหลักฐานในการประเมินผลการเรียนจะต้องเชื่อมโยง และสะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน และมีสามารถบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนบรรลุถึงมาตรฐานหรือไม่ เพียงใด หากยังไม่บรรลุมีจุดใดบ้างที่จะต้องพัฒนาต่อไป

5. หลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษาต้องครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านหลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลเป็นประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการ ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนรวมถึงระดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

ความสำคัญและความจำเป็นของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางที่กรมวิชาการกำหนดไว้ พระราชบัญญัติสถานศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

มาตรา 27 ระบุข้อความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรง ซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

จะเห็นว่าในวรรคที่สอง เป็นการกำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตร จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ รวมทั้งทำหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน (มณีนีภา ชุตินุตร, 2542 : 16 – 18) ได้เสนอแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

1. เน้นการศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจวิถีคิดและความคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. นำกระบวนการหรือแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3. นำกระบวนการคิดของภูมิปัญญาชาวบ้านมาเสริมสร้างให้สอดคล้องกับแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์

4. สร้างกระบวนการคิดหลายด้าน หลายมุมโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระแล้วเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

5. ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร

ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยเหตุนี้หลักสูตรที่สร้างขึ้น มีจุดมุ่งหมายในการใช้ในชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่ง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด ท้องถิ่นและชุมชนมีสภาพที่แตกต่างกัน การพัฒนาแต่ละท้องถิ่นก็ต้องมีความแตกต่างกัน ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

1. หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็นสร้างความมั่นใจและให้กำลังใจในการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคมสถานศึกษาควรต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระเข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้ความเป็นธรรม มีความเสมอภาค มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับที่ตนดำรงอยู่ได้ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระบบส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่จัดทำขึ้นโดยกำหนดสาระในรายละเอียดเป็นรายปี รายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาชุมชน สังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนโดยคาดหวังว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะสามารถช่วยให้จัดการศึกษาตอบสนองความต้องการและพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพ เกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

6. แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฯ. 2551:2-8) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถ ปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ ตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

6.1 หลักการของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพตาม

ความ สนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ

3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและ สม่่าเสมอ

4. เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

6.2 เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความ สามารถ ในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถ ในการใช้ ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันจะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมี จิตสาธารณะ

6.3 แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ
2. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่

สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมอย่างสมดุลทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ทั้งใน และ นอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรม
5. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐาน การปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย
6. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

6.4 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายรูปแบบและวิธีการ โดยมีขอบข่าย ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในลักษณะเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสามารถบูรณาการระหว่างกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
2. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตลอดจนเห็นแนวทางในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่างๆ สนับสนุนค่านิยมที่ดีงามและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
4. เป็นกิจกรรมที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง และต่อส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดี และความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

7. ความรู้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

7.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

ขบวนการลูกเสือคืออะไร

ขบวนการลูกเสือ คือขบวนการเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้ เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ หลักการ และวิธีการ ซึ่งผู้ให้กำเนิดลูกเสือ โลก ได้ให้ไว้ ขบวนการนี้เป็นขบวนการระดับโลก มีประเทศสมาชิก 161 ประเทศ ก่อปรด้วย ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ประมาณ 30,000 คน

“ลูกเสือ” หมายความว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่วนลูกเสือที่เป็นหญิงให้เรียกว่า “เนตรนารี”

“บุคลากรทางการลูกเสือ” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ อาสาสมัครลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

องค์ประกอบสำคัญของการลูกเสือ

ประกอบด้วย ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีจุดหมาย หรือประสงค์ กิจกรรม (โดยเฉพาะกิจกรรมกลางแจ้ง) และการบริหารงาน

จุดหมายหรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับร่าง) พ.ศ. 2551 ระบุว่า คณะลูกเสือแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ

หลักการสำคัญของการลูกเสือ

1. มีศาสนา
2. มีความจงรักภักดีในมิตรภาพและเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก
3. มีความศรัทธาในมิตรภาพและเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก
4. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
5. การยอมรับและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
6. การเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ
7. มีความเป็นอิสระต่ออิทธิพลทางการเมือง
8. มีกำหนดการพิเศษสำหรับการฝึกอบรมโดยอาศัย ระบบหมู่ เครื่องหมายวิชาพิเศษ การทดสอบเป็นขั้นๆ และ กิจกรรมกลางแจ้ง

วิธีการ

วิธีการที่จะบรรลุถึงจุดหมายหรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ คือ การจัดให้มีการฝึกอบรมที่ก้าวหน้า สนุกสนาน ท้าทาย และดึงดูดใจ โดยอาศัยคำปณิธานและกฎของลูกเสือเป็นบรรทัดฐาน มีผู้ใหญ่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

นโยบายในการฝึกอบรมลูกเสือ ใช้หลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. **เครื่องแบบลูกเสือ** ถือว่าเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติ เป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้น ลูกเสือจะต้องพิถีพิถันในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือที่ถูกต้องและสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ ทั้งจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือ เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของตนและของคณะลูกเสือแห่งชาติ ส่วนเจ้าหน้าที่ทุกคนก็ควรแต่งลูกเสือในโอกาสอันควร และถือว่าเครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องหมายแห่งความเสียสละ ในการที่ตนได้มีบทบาทในการฝึกอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี

2. **คำปณิธานและกฎของลูกเสือ** กำกับพื้หมั่นฝึกอบรมให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามคำปณิธานและกฎของลูกเสืออยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก และการกระทำความดีต่างๆ โดยเน้นให้เห็นว่าพลเมืองดีนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความดี และใช้ความดีนั้นให้เป็นประโยชน์ มิใช่เป็นคนคืออยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไรเลย

3. **การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น** เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำให้กิจการลูกเสือน่ามีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป รากฐานของคติพจน์ของลูกเสือทั้ง 4 ประเภท เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ของลูกเสือในการบำเพ็ญประโยชน์ ต่อผู้อื่น

คติพจน์ลูกเสือสำรอง “**ทำดีที่สุด**” คือ การทำเพื่อคนอื่นหรือเพื่อส่วนรวมเป็นการกระทำที่ดีที่สุด

คติพจน์ลูกเสือสามัญ “**จงเตรียมพร้อม**” คือ พร้อมที่จะทำความดี พร้อมเพื่อสร้างพร้อมเพื่อส่วนรวม

คติพจน์ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ “**มองไกล**” คือ มองให้เห็นเหตุผล มองให้เห็นคนอื่น มองให้เห็นส่วนรวม มิใช่มองแต่ตัวเองหรือประโยชน์ของตนเอง

คติพจน์ลูกเสือวิสามัญ “**บริการ**” คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นแก่ส่วนรวม นอกจากนี้ คำปณิธานและกฎของลูกเสือ ก็ได้ระบุถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยถือว่าสำคัญมาก แผลงหรือโอกาสที่ลูกเสือจะบำเพ็ญประโยชน์นั้น ควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวก่อน แล้วขยายให้กว้างขวางออกไปตามวัยและความสามารถของเด็ก

4. การฝึกอบรมที่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากลูกเสือเป็นเยาวชนที่ต้องการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การจัดกิจกรรมลูกเสือจึงต้องมีความต่อเนื่อง และสร้างความก้าวหน้าสูงขึ้น

5. ระบบหมู่ เป็นการฝึกความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. ระบบเครื่องหมายวิชาพิเศษ มีมากมายหลายอย่าง ซึ่งลูกเสืออาจเลือกเรียนเรื่องที่ตนสนใจได้ และเมื่อได้ผ่านการทดสอบแล้ว ก็จะได้รับเครื่องหมายซึ่งนำมาประดับกับเครื่องแบบเป็นการเชิดชูเกียรติและแสดงสมรรถภาพของตนส่วนหนึ่ง

7. กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การสำรวจ การเดินทางไกล การผจญภัย และการอยู่ค่ายพักแรม ฯลฯ

8. การเล่น การเรียนปนเล่น (เกมต่างๆ) เป็นการสร้างประสบการณ์อย่างหนึ่ง

9. การสันตนาการ ได้แก่ การร้องเพลง การแสดงออกต่างๆ ทั้งทางด้านศิลปะ บทบาทสมมุติ และการชุมนุมรอบกองไฟ

แนวการพัฒนาลูกเสือ 8 ประการ

1. พัฒนาทางกาย
2. พัฒนาทางสติปัญญา
3. พัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม
4. พัฒนาในเรื่องค่านิยมและเจตคติ
5. พัฒนาทางสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล
6. พัฒนาทางสัมพันธ์ภาพทางสังคม
7. พัฒนาทางสัมพันธ์ภาพทางชุมชน
8. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ผลเมืองดีในทัศนคติของการลูกเสือ

1. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีเกียรติเชื่อถือได้
3. มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเองได้
4. สามารถพึ่งตนเองได้
5. เต็มใจและสามารถช่วยเหลือชุมชน และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ทุกเมื่อ

ประโยชน์ของการลูกเสือ

1. เป็นการศึกษาแบบ
2. ช่วยเสริมการศึกษาโรงเรียนในด้าน
 - ความประพฤติ นิสัยใจคอ สติปัญญา
 - ความมีระเบียบวินัย
 - สุขภาพและพลัง
 - การมีฝีมือและทักษะ
 - หน้าที่พลเมืองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

7.2 ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของกิจการลูกเสือ

ประวัติความเป็นมา

การลูกเสือ ได้อุบัติขึ้นเป็นแห่งแรกของโลก โดยลอร์ดเบเดน โพเอลล์ (Lord Baden Powell) ที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2450 (ค.ศ. 1907) สืบเนื่องจากการรบกับพวกบัวร์ (Boar) ในการรักษาเมืองมาฟิง (Mafeking) ที่แอฟริกาใต้ในปี พ.ศ. 2442 ซึ่งบี พี ได้ตั้งกองทหารเด็กให้ช่วยสอดแนมการรบ จนรบชนะข้าศึกเมื่อกลับไปประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2450 จึงได้ทดลองนำเด็กชาย 20 คน ไปอยู่ค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี (Brownsea Islands) ซึ่งได้ผลดีตามที่คาดหมายไว้ ปี พ.ศ. 2451 บี พี จึงได้ตั้งกองลูกเสือขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก ที่ประเทศอังกฤษ

สำหรับในประเทศไทยเอง กิจการลูกเสือ เริ่มต้นขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากองเสือป่าขึ้นก่อนเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2454 เพื่อฝึกอบรมข้าราชการพลเรือน ให้เรียนรู้วิชาการด้านทหาร เพื่อเป็นกำลังสำรองในยามเกิดศึกสงคราม และเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชนในยามสงบ เช่น ช่วยปราบปรามโจรผู้ร้าย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังทรงเห็นว่า ลูกเสือจะช่วยให้คนไทยรู้จักรักชาติ มีมนุษยธรรม มีความเสียสละ สามัคคี และมีความกตัญญูกระทั้งอีก 2 เดือนถัดมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่ากิจการเสือป่าเจริญก้าวหน้ามั่นคงดีแล้ว พระองค์จึงมีพระบรมราชโองการจัดตั้งกองลูกเสือขึ้น ในวันที่ 1 กรกฎาคม ซึ่งถือเป็นประเทศที่ 3 ของโลกที่จัดตั้งกองลูกเสือขึ้น ต่อจากประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา โดยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือไทยคนแรก คือ "นายซัพพ์ บุนนาค" จากนั้นนานาชาติในยุโรปจึงจัดตั้งกองลูกเสือของตนขึ้นบ้าง ทำให้ลูกเสือกลายเป็นองค์การสากล และมีความสัมพันธ์กันทั่วโลก โดยถือว่าลูกเสือทั่วโลกเป็นพี่น้องกันหมด

สาระสำคัญของกิจการลูกเสือ

การลูกเสือ เป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนวัยเรียน ที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ หรือลงมือในการทำกิจกรรมต่างๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การได้ผจญภัย (Adventure)

การมีมิตรภาพ (Friendship) การใช้ชีวิตกลางแจ้ง (Outdoor life) เกิดความสนุก (Enjoyment) และมีความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) (ผจญภัย – ได้เพื่อน – เกื้อหนุน – การสนุก – สุขสม) ทั้งนี้ กิจกรรมลูกเสือต้องการให้เยาวชนเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพมากขึ้น ต้องการผู้บังคับบัญชาที่มีสมรรถภาพในการฝึกอบรม และต้องการปัจจัยและงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อนำมาใช้ในการฝึกอบรม และบริหารกิจการลูกเสือ

กิจการลูกเสือเป็นกิจการที่ต้องการฝึกเพื่อให้ลูกเสือได้เป็นผู้นำในทุกระดับ จึงควรที่ลูกเสือจะได้มีโอกาสอยู่ตลอดเวลา เพื่อรับการอบรมให้มีทักษะในงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในยามฉุกเฉิน เป็นการบริการสาธารณะและบริการชุมชนของลูกเสือเอง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจะต้องหาทางแนะวิธีการในการขยายขอบเขตของกิจกรรมลูกเสือให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้ลูกเสือจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและกิจการบริการสังคม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับใช้ประเทศชาติและเพื่อนร่วมชาติของตน

จะเห็นได้ว่าหลักการกว้างๆ ของกระบวนการลูกเสือดังกล่าว บัญญัติขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งหลักการหรือวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้นำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ปรุงแต่งเพื่อเป็นแนวทางในการอบรมฝึกฝน โดยมุ่งเน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โดยกฎลูกเสือ 10 ข้อ เปรียบคล้ายกับศีลซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ลูกเสือทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดแล้วย่อมจะมีคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข เพราะสิ่งที่ประพาศปฏิบัตินั้น เป็นเรื่องของการประพฤติดีประพฤดีชอบ

การบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

การบริหารกิจกรรมลูกเสือ ในสถานศึกษาจะแตกต่างกัน ไปตามสภาพของสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีลูกเสือสำรองและลูกเสือสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับวิทยาลัยจะมีลูกเสือวิสามัญ

การบริหารกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (สถานศึกษาที่เปิดทำการสอนตั้งแต่อนุบาล จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

1. จัดแบ่งเป็น กลุ่มลูกเสือ กองลูกเสือ หมู่ลูกเสือ และลูกเสือ คือ
 - 1.1 กลุ่มลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตั้งแต่ 4 กองขึ้นไป
 - 1.2 กองลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตั้งแต่ 2 - 6 หมู่
 - 1.3 หมู่ลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือ 6 - 8 คน รวมทั้งนายหมู่และรองนายหมู่
 - 1.4 ลูกเสือสำรอง เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
 - 1.5 ลูกเสือสามัญ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

1.6 ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 – 3

2. ผู้บังคับบัญชาลูกเสือโรงเรียน ได้แก่

2.1 ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน
อย่างน้อย 1 คน สำหรับโรงเรียนที่มีกลุ่มลูกเสือตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

2.2 ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือโรงเรียน
อย่างน้อย 1 คน สำหรับโรงเรียนที่มีกองลูกเสือตั้งแต่ 4 กองขึ้นไป

2.3 ผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียน
อย่างน้อย 1 คน ต่อกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 1 กอง

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาลูกเสือโรงเรียน

1. ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน มีหน้าที่ผู้อำนวยการลูกเสือทั่วไปภายในโรงเรียน
2. รองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนมีหน้าที่เป็นผู้ช่วย และทำหน้าที่แทน เมื่อ
ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

3. ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ มีหน้าที่

3.1 ปรับปรุงกลุ่มลูกเสือให้เป็นกลุ่มลูกเสือที่สมบูรณ์ เว้นแต่มีความจำเป็น
ที่ไม่อาจทำเช่นนั้นได้

3.2 ดูแล แนะนำ และประสานงานของลูกเสือทุกประเภท

3.3 ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมกลุ่ม

3.4 เสนอแต่งตั้งกรรมการกลุ่ม และตนเองเป็นกรรมการร่วมด้วย

4. รองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยและทำหน้าที่แทน เมื่อผู้กำกับกลุ่ม
ลูกเสือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

5. ผู้กำกับกองลูกเสือ มีหน้าที่

5.1 บังคับบัญชาฝึกรวมและรับผิดชอบกิจกรรมในกองลูกเสือของตน ทั้ง
ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ

5.2 เป็นที่ปรึกษาในการประชุมนายหมู่

5.3 รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับวินัย และการรับจ่ายเงินในกองลูกเสือ

5.4 ฝึกรวมนายหมู่ลูกเสือ

6. รองผู้กำกับกองลูกเสือ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วย และทำหน้าที่แทน เมื่อผู้กำกับกอง
ลูกเสือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

การตั้งกองลูกเสือ

การขอตั้งกองลูกเสือนั้นเป็นหน้าที่ของผู้กำกับลูกเสือ ถ้ากองลูกเสืออยู่ในส่วนกลาง จะต้องขอตั้งกองจากสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ แต่ถ้าอยู่ในส่วนภูมิภาคให้ขอตั้งกองที่จังหวัดที่กองลูกเสือนั้น ๆ ตั้งอยู่

คณะกรรมการดำเนินงานของกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

คณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วยหัวหน้านายหมู่ เป็นประธาน ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่เป็นรองประธาน และให้นายหมู่ รองนายหมู่ ในกองนั้นเลือกกันเอง เป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น เลขานุการ ทรัพย์สิน ฝึกซ้อม กรรมการกีฬา กรรมการนันทนาการ กรรมการกลาง ฯลฯ แล้วนำเสนอผู้กำกับพิจารณาอนุมัติและสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้อยู่ในตำแหน่งไม่เกิน 12 เดือน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่น ได้อยู่ในตำแหน่งหัวหน้านายหมู่ ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่ และกรรมการดำเนินงานของกองบ้าง แต่ในบางกรณี ที่ประชุมนายหมู่อาจเสนอให้ผู้กำกับ พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชุดเดิม ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอีก หรือจะให้มีการเปลี่ยนแปลง แต่บางตำแหน่งก็ได้ ทั้งนี้ ให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละครั้ง ในการประชุมให้หัวหน้านายหมู่เป็นประธานที่ประชุม ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่เป็นรองประธาน เลขานุการเป็นผู้จัดรายงานการประชุม ส่วนผู้บังคับบัญชาที่เข้าประชุมด้วยให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

คณะกรรมการดำเนินงานของกองมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) วางแผนและจัดรายงานกิจกรรมประจำของกองลูกเสือ
- (2) ในกรณีที่มีกิจกรรมพิเศษ อาจพิจารณาแต่งตั้งลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในกองคนหนึ่งให้เป็นหัวหน้ากิจกรรมนั้น

(3) บริหารกิจการภายในกองลูกเสือ

(4) รักษาเกียรติของกองลูกเสือ

(5) ควบคุมการรับจ่ายเงินของกองลูกเสือ

(6) ให้ประธานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แทนของกองในการติดต่อกับบุคคลภายนอก

การยุบหน่วยลูกเสือหรือกองลูกเสือ

การสั่งยุบกลุ่มลูกเสือ หรือกองลูกเสือเป็นอำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ หรือผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด แล้วแต่กรณี ด้วยเหตุเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- สถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือเล็กล้ม หรือปรากฏภายหลังว่าเป็นสถานที่อันไม่ควร

- ทำการฝึกและอบรมลูกเสือในทางที่ไม่ตรงหรือขัดกับหลักการและวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ

- ลูกเสือในกลุ่มหรือในกองลูกเสือพากันประพาดิษฐ์ เป็นเหตุนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติคุณของคณะลูกเสือแห่งชาติ

- มีจำนวนลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือไม่พอที่จะดำรงเป็นกลุ่มหรือกองลูกเสือต่อไปได้ ทั้งนี้ ภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

สรุปได้ว่า กองลูกเสือของโรงเรียน จะมีลูกเสือประเภทต่างๆ แตกต่างกันไปตามสภาพของโรงเรียน กองลูกเสือของทุกโรงเรียนก็ต้องประกอบด้วยหมู่ลูกเสือตั้งแต่ 2 หมู่ขึ้นไป จึงจะตั้งเป็นกองลูกเสือได้ สำหรับการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการจัดตั้งกลุ่มลูกเสือแบบสมบูรณ ก่ล่าวคือ โดยแต่ละกลุ่ม มีกองลูกเสือตั้งแต่ กองลูกเสือสำรอง กองลูกเสือสามัญ และกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ แต่ละกองมีหมู่ลูกเสืออย่างน้อย 2 หมู่ ทุกหมู่จะต้องมีนายหมู่เป็นหัวหน้า และรองนายหมู่เป็นรองหัวหน้า โดยแต่ละกองลูกเสือของทุกประเภท จะต้องมีการกำกับลูกเสือควบคุมดูแล กองละ 1 คน และมีรองผู้กำกับลูกเสืออย่างน้อยกองละ 1 คนเป็นผู้ช่วย ส่วนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนเกิดจากความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารของกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

หลักสูตรและการจัดกิจกรรมลูกเสือ

เมื่อได้ขอตั้งกองลูกเสือเรียบร้อยแล้วผู้กำกับลูกเสือต้องดำเนินการสอนลูกเสือ ดังนี้

1. นำหลักสูตรวิชาลูกเสือมาศึกษาว่า ลูกเสือที่ตนจะทำการสอนและฝึกอบรมนั้น มีวิชาอะไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีกี่วิชา โดยทำโครงการสอนตลอดปีไว้ และกำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบไว้โดยเฉพาะ
 2. จัดหาอุปกรณ์ที่จะต้องทำให้ครบ เพื่อจะได้ฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หีบอุปกรณ์ โดยมีอุปกรณ์ใส่ไว้ในหีบ
 3. การสอนวิชาลูกเสือต้องคำนึงถึงการฝึกกลางแจ้งให้มากที่สุด และเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเสมอ
 4. การสอนวิชาพิเศษ เนื่องจากวิชาลูกเสือเป็นวิชาที่ต้องการให้เด็กได้แสดงออกถึงความสามารถตามอัธภาพของตน จึงส่งเสริมให้เด็กเรียน และสอบวิชาพิเศษตามขั้นตอน เพื่อรับและประดับเครื่องหมายแสดงความสามารถของตน เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดสอนวิชาพิเศษเพื่อสนองความต้องการของลูกเสือ ให้มากที่สุด เพราะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกตามความถนัด
- การจัดกิจกรรมในรูปแบบวิธีการของกิจการลูกเสือโดยมีเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ซึ่งถ้าจะได้รับการยอมรับต้องผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรดาวดวงที่ 1
 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรดาวดวงที่ 2

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรดาวดวงที่ 3
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรลูกเสือตรี
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรลูกเสือโท
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรลูกเสือเอก
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือโลก
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือหลวง

ในการฝึกอบรมลูกเสือผู้กำกับลูกเสือจะต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน โดยมุ่งให้เยาวชนพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ จึงต้องปลูกฝังให้คุณลักษณะดังนี้

1. ให้ลูกเสือมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
2. ให้ลูกเสือมีทักษะการสังเกต จดจำ การใช้เครื่องมือ การแก้ปัญหา และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ให้ลูกเสือมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกล้าหาญ อดทน เชื่อมั่นในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความสามัคคีเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้ลูกเสือมีการพัฒนาอยู่เสมอ สร้างสรรค์งานฝีมือ สนใจและพัฒนาเรื่องของธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การสอนลูกเสือจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายดังกล่าวนี้ ผู้กำกับลูกเสือควรจะได้ นำลูกเสือออกบริการชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะเมื่อมีโอกาส และเทศกาลต่างๆ ทั้งนี้ ผู้กำกับลูกเสือจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะการสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของลูกเสือ

สรุป การจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมบังคับในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีการประชุมกอง ดำเนินการจัดกิจกรรมตามกระบวนการลูกเสือโดยให้ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน โดยเน้นระบบหมู่ เพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันทุกขั้นตอน มีจุดประสงค์ในการทำงานอย่างเดียวกัน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมลูกเสือ (พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ลักษณะ 1 บททั่วไป มาตรา 8) ประกอบด้วย การมีนิสัยในการสังเกตจดจำเพื่อฟังและฟังตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งรู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองใดๆ โดยที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา

อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของงาน แต่ละกลุ่มจะมีการเลือกประธาน เลขานุการกลุ่มตามแบบประชาธิปไตย เพื่อเป็นผู้นำและประสานงาน สรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม ปิดประชุมกอง และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ยึดแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย รักสามัคคี รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ มีความเป็นประชาธิปไตย เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม กระตือรือร้น ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เสียสละ กตัญญู กตเวที อดทนอดกลั้น พึ่งตนเอง อุตสาหะ รักการทำงาน ซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัด มีวินัย รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และมีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 23)

7.3 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

กระบวนการลูกเสือ

กระบวนการลูกเสือ คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้เป็นไปตามความมุ่งประสงค์ หลักการ และวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้

ปัจจุบันกระบวนการลูกเสือถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาส่วนหนึ่งซึ่งมุ่งพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลทั้งทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ไม่กระทำความให้เป็นปัญหาต่อสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและสุขสบาย

หลักการ

กระบวนการลูกเสือมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มีศาสนาเป็นหลักยึดทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และพึงปฏิบัติศาสนกิจด้วยความจริงใจ
2. จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน พร้อมด้วยการส่งเสริมและ สนับสนุนสันติสุขและสันติภาพ ความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน และความร่วมมือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
3. เข้าร่วมพัฒนาสังคม ยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น และเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งธรรมชาติและสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก
4. มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

วัตถุประสงค์

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมลูกเสือเพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
2. ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5. ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

ขอบข่าย

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันให้รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยซึ่งการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้ง ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดหลักสูตร เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ลูกเสือสำรอง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
2. ลูกเสือสามัญ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
3. ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
4. ลูกเสือวิสามัญ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ (Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1. คำปฏิญาณและกฎ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ลูกเสือทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือมีไว้ให้ลูกเสือเป็นหลักในการปฏิบัติ ไม่ได้ “ห้าม” ทำ หรือ “บังคับ” ให้ทำ แต่ถ้า “ทำ” ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวเอง เป็นคนดี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติ เชื่อถือได้ ฯลฯ
2. เรียนรู้จากการกระทำ เป็นการพัฒนาส่วนบุคคล ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ของผลงานอยู่ที่การกระทำของตนเอง ทำให้มีความรู้ที่ชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตัวเองได้ และท้าทายความสามารถของตนเอง

3. ระบบหมู่ เป็นรากฐานอันแท้จริงของการลูกเสือ เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ การใช้ประชาธิปไตยเบื้องต้น

4. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ฝึกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นสมาชิกลูกเสือเนตรนารี ด้วยการใช้นิยามสัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัส คำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ธง เป็นต้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจ ในการเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทั่วโลกและเป็นองค์กรที่มีจำนวนสมาชิก มากที่สุดในโลก

5. การศึกษาธรรมชาติ คือ สิ่งสำคัญอันดับหนึ่งในกิจกรรมลูกเสือ ธรรมชาติ อันโปร่งใส ตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งในการไปทำกิจกรรม กับธรรมชาติ การปีนเขา ตั้งค่ายพักแรมในสุดสัปดาห์หรือตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรม ตามกฎระเบียบ เป็นที่ เสนอแนะแก่เด็กทุกคน ถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว ก็ไม่เรียกว่าใช้ชีวิตแบบลูกเสือ

6. ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เด็กทำต้อง ให้มีความก้าวหน้าและดึงดูดใจ สร้างให้เกิดความกระตือรือร้นอยากจะทำ และวัตถุประสงค์ ในการจัด แต่ละอย่างให้สัมพันธ์กับความหลากหลายในการพัฒนาตนเอง เกมการเล่นที่สนุกสนาน การแข่งขันกัน ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นการจูงใจที่ดี

7. การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ชี้แนะหนทางที่ถูกต้องให้แก่เด็ก เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใดลงไป ทั้งคู่มีความต้องการซึ่งกันและกัน เด็กก็ ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะ ผู้ใหญ่เองก็ต้องการนำพาให้ไปสู่หนทางที่ดี ให้ได้รับการพัฒนาอย่าง ถูกต้องและดีที่สุด จึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย

เงื่อนไข

1. เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษา อาจจัดเวลาได้ตามความเหมาะสม ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษของลูกเสือ เนตรนารี แต่ละประเภท อาจใช้ในเวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2. การจัดกิจกรรม

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีตามหลักสูตร ควรจัดให้มีการเปิดประชุม กองทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 พิธีเปิด (ชักธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก)

2.1.2 เกมหรือเพลง

2.1.3 เรียนตามหลักสูตร

2.1.4 การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์

2.1.5 พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ ชักธงลง เลิก)

2.2 กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม

การเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือตัวเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนวิชาลูกเสือ เพิ่มเติม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนนำลูกเสือไปเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรม ไว้ให้พร้อมก่อนและเนิ่นๆ ดังนั้นบทบาทผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อลูกเสือต้องงานการอยู่ค่ายพักแรม และตามหน้าที่ของตนเองจึงจำเป็นต้องหาโอกาสให้ลูกเสือของตนได้มีโอกาสในการอยู่ค่ายพักแรมเสมอ

ให้ผู้กำกับลูกเสือนำลูกเสือไปฝึกเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรมปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้อยู่ค่ายพักแรมอย่างน้อย 1 คืน

2.3 กิจกรรมพิธีการ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพิธีการลูกเสือ เช่น พิธีเข้าประจำกอง พิธีทบทวนคำปฏิญาณและสวนสนาม พิธีถวายราชสดุดี พิธีประดับเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ลูกเสือมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการเป็นลูกเสือ

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ลูกเสือได้บำเพ็ญประโยชน์ตามอุดมการณ์ของลูกเสือ

3. ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นในแต่ละประเภท

4. สถานศึกษาควรให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้ว ต้องพิจารณาด้านความประพฤติ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นทักษะและการปฏิบัติต่างๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. **กิจกรรมบังคับ** เป็นการประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การตัดสิน เลื่อนชั้นหรือจบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการประเมินผลตลอดภาคเรียนปี โดยวิธีการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการซักถาม การทดสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน	หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด
ไม่ผ่าน	หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. **วิชาพิเศษ** การประเมินผลวิชาพิเศษในแต่ละวิชา ใช้วิธีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ในข้อบังคับคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฯ. 2551:27-32)

7.4 เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา

เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา พัฒนาขึ้นโดยสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 5 – 12) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ อาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ การจัดนิทรรศการและสาธิต รายงาน เอกสารหลักฐาน การประเมินการปฏิบัติจริงทั้งกิจกรรมและผลที่เกิดขึ้น และชิ้นงาน หรือผลงาน ซึ่งเป็นความพยายามที่จะก่อให้เกิดการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือให้กับเยาวชนของชาติ และกิจการลูกเสือโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มุ่งองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความมีระเบียบวินัย ความสนใจ ความสนุก มีความภูมิใจ ความตระหนักในคุณค่า และความสุขในการเป็นลูกเสือเรียนรู้ / มีทักษะด้านสัญลักษณ์ลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของกองลูกเสือ / โรงเรียน / สังคม / กระทำ ความดีประจำวัน (Good Turn)
- 1.2 เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสนใจ ความสนุก มีความภูมิใจ และมีความสุขในการเป็นลูกเสือ
- 1.3 สามารถปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา
- 2.2 กระทำกิจกรรมช่วยเหลืองานสถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์
- 2.3 กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติบ้านเมืองและสังคมโลก

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนพี่น้องลูกเสือทั้งในและนอกสถานศึกษา
- 3.2 ช่วยเหลือและให้บริการครู อาจารย์ บุพการี และบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล
- 3.3 ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติ แก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และสังคมโลก

ด้านผู้บริหาร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การพัฒนาตนเองทางด้านลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ
- 1.2 เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การบริหาร ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 กำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนพัฒนา และระบบบริหารจัดการกิจการลูกเสือ
- 2.2 ส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรลูกเสือและนิเทศ ติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมลูกเสือ
- 2.3 ส่งเสริมการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติบ้านเมืองและสังคมโลก

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 มีส่วนร่วมในการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล
- 3.2 ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของสถานศึกษา
- 3.3 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และสังคมโลก

ด้านผู้กำกับลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การพัฒนาตนเองทางด้านลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ
- 1.2 เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทางวิทยฐานะในวิชาชีพทางลูกเสือ
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การวางแผนและการจัดกิจกรรม

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 วางแผนการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการ และหลักสูตร
- 2.2 ช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือภายนอกสถานศึกษา และนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาพัฒนาการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือ
- 2.3 ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบวิธีการ และมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การบริหารงานในกองลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 ดำเนินการในงานธุรการ เอกสาร ระเบียบ การเงิน บัญชี และการเก็บเงินค่าบำรุงลูกเสือตามระเบียบ
- 3.2 ดำเนินการจัดตั้งและพัฒนา หมู่ กอง กลุ่ม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือรวมทั้งจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ
- 3.3 บริหารจัดการอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

ด้านการจัดมวลงิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กิจกรรมสัญลักษณ์ลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีการฝึกอบรมให้ความรู้ และทักษะในด้านระเบียบวินัย การประกอบพิธีทางลูกเสือ และเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
- 1.2 มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรม วัตถุประสงค์ และวิธีการทางลูกเสือ ฝึกอบรมทักษะลูกเสือตามประเภท ให้สามารถนำไปใช้ช่วยตนเองและผู้อื่น
- 1.3 มีการฝึกอบรม และทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรและวิชาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 กิจกรรมตามคำปฏิญาณและกฎ

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 มีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา
- 2.2 มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ช่วยเหลือครอบครัว สถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ และร่วมกระทำกิจกรรมเกี่ยวกับงานของชาติ วัฒนธรรม ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก
- 2.3 มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเพื่อน ผู้อื่น บุคคลที่ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล กระทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

ตัวบ่งชี้ที่ 3 กิจกรรมโครงการเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนา

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 มีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ และเพื่อการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัย
- 3.2 มีการจัดกิจกรรมโครงการให้บริการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนา
- 3.3 มีการจัดกิจกรรมโครงการที่มีส่วนร่วมในงานของชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการฝึกอบรมวิชาพิเศษเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับตัวบ่งชี้ จัดให้มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินเชิงปริมาณและคุณภาพ

1.1 การประเมินเชิงปริมาณ

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 90 ขึ้นไป (ดีมาก)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 75 – 89 (ดี)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 50 – 74 (พอใช้)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ต่ำกว่าร้อยละ 50 (ปรับปรุง)

1.2 การประเมินเชิงคุณภาพ

- 1) ความถูกต้องสมบูรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) การมองเห็นคุณค่า
- 3) การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยั่งยืน
- 4) การมีประสิทธิภาพ
- 5) ความสัมฤทธิ์ผล

2. การประเมินความก้าวหน้า

เป็นการประเมินให้เห็นระดับการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จากตนเอง และกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด ในช่วงเวลาหนึ่ง การประเมินความก้าวหน้า มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดให้มีการประเมินความก้าวหน้าอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.2 จัดให้มีการประเมินทั้งตนเอง กลุ่ม และกิจกรรม ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 จัดให้มีการประเมินเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

2.4 จัดให้มีการประเมินสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

2.5 จัดให้มีการประเมินความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา เป็นแนวทางการประเมินการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือให้กับเยาวชนองค์ประกอบ 4 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินเชิงปริมาณและคุณภาพ และการประเมินความก้าวหน้า

8. หลักสูตรสถานศึกษากิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAD) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บริบทโรงเรียนปายวิทยาคาร

ประวัติโรงเรียนปายวิทยาคาร

โรงเรียนปายวิทยาคาร (ชื่อภาษาอังกฤษ; PaiWittayakarn School) อักษรย่อ “ป.ว.” และ “P.W.T.K.” เป็นโรงเรียนรัฐบาล ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และเป็นโรงเรียนมัธยมแห่งแรกของอำเภอปาย ตั้งอยู่รอบนอกอำเภอปาย กลุ่มคอกองมู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 (เชียงใหม่- แม่ฮ่องสอน) สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนปายวิทยาคาร เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่เลขที่ 104 ถนนราษฎร์ดำรง ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอปาย ประมาณ 200 เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 31 ไร่ โทรศัพท์ 053-699216 โทรสาร 053-699555
E-mail : Paiwittayakarn@gmail.com Website : www.pwtk.ac.th

โรงเรียนปายวิทยาคาร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยมีนายจรวงศ์ ประเสริฐ นายอำเภอปาย และนายมนัส ทองแท้ ศึกษาธิการอำเภอปาย มีความประสงค์จะขยายการศึกษาของอำเภอให้ถึงระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่จบแล้วจำนวนมาก ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ เพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะเดินทางไปศึกษาต่อที่ไกลๆ ได้ ในที่สุดก็ได้ร่วมกันระดมทุนและปลูกสร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น 1 หลัง รวมเป็นเงิน 13,977 บาท ต่อมากรมสามัญศึกษาได้อนุมัติให้เปิดสอนระดับ ม.ศ. 1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนชาย 12 คน นักเรียนหญิง 23 คน โดยเริ่มทำการสอนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2510 โดยมี นายบุญส่ง บุญเฉลย รักษาการในตำแหน่ง ครูใหญ่ ปัจจุบัน นายอัครวัฒน์ อรัญภูมิ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนปายวิทยาคาร

สัญลักษณ์ของโรงเรียน

คำขวัญ	:	วิชาการดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
สีประจำโรงเรียน	:	สีแดง – สีขาว
ต้นไม้ประจำโรงเรียน	:	ต้นเฟื่องฟ้า
อักษรย่อภาษาไทย	:	ปว.
อักษรย่อภาษาอังกฤษ	:	P.W.T. K

เป้าประสงค์โรงเรียนปายวิทยาคาร

เป้าประสงค์ (Corporate Objectives)

พัฒนาและจัดการศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนปายวิทยาคาร

1. ขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง
2. ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
3. บริการการศึกษาแก่ชุมชน

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรให้เชี่ยวชาญวิชาการ มีจรรยาบรรณ และรักองค์กร

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาโรงเรียนให้มีแหล่งเรียนรู้ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และภูมิทัศน์

ที่สวยงาม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาโรงเรียนให้มีระบบบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ตามหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ที่ 5 สร้างภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง

โครงการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

1. โครงการคนดีศรีปาย
2. โครงการ “ฮับขวัญน้องหล้า ต้นกล้าแดงขาว”
3. โครงการคุณธรรมจริยธรรม
4. โครงการธนาคาร โรงเรียนปายวิทยาคาร สนับสนุนโดยธนาคารออมสิน
5. โครงการทูบีนัมเบอร์วัน
6. ชมรมต้นกล้า อบจ.
7. โครงการสถานักเรียน
8. โครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
9. ลูกเสืออาสา กกต.
10. ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

กิจกรรมและประเพณีที่ปฏิบัติทุกปีการศึกษา

1. งานกีฬาคณะสีประจำปี
2. งานสายสัมพันธ์วันครอบครัว
3. งานสถาปนาโรงเรียน 14 กรกฎาคม

4. พิธีปัจฉิมและจบหลักสูตร
5. พิธีรดน้ำคำหัว
6. ประเพณีงานสำคัญทางศาสนา

โรงเรียนปายวิทยาคารการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนได้พัฒนาศักยภาพของนักเรียนตั้งแต่ปี 2549 จนทำให้โรงเรียนปายวิทยาคาร มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและต่างจังหวัด สรุปลงจากการโรงเรียนต่างๆ มาศึกษาดูงานเป็นประจำ และสามารถจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของชุมชนด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นักเรียนสามารถสอบเข้าโควตาพัฒนาภาคเหนือของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เป็นประจำทุกปี ติดลำดับโรงเรียนที่มีเปอร์เซ็นต์ในการสอบเข้าโควตามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอันดับที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในด้านสถานที่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นสถานที่ร่มรื่นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนมีบริเวณกว้างขวางเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนามีแหล่งเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น สวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์กัญชูปัตติ ศูนย์การเรียนรู้อาเซียน ห้องลูกเสือ และสร้างอาคารเรียนเพิ่มจากเดิม พัฒนาห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องศูนย์เทคโนโลยี ห้องประชุม และสามารถบริการแก่องค์กรในชุมชนมาใช้บริการเสมอ และพัฒนาคุณภาพนักเรียนทางด้านการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม จนกระทั่งได้รับรางวัลเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง

8.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAI) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

มีองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การรวบรวม (Gather : G)

หมายถึง การรวบรวมเนื้อหา สารระ ข้อมูล จากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะ กระบวนการลูกเสืออย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐาน โดยการใช้ระบบสารสนเทศ

องค์ประกอบที่ 2 ทศนคติ (Opinion : O)

หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม หรือความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้อาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process : P)

หมายถึง ขั้นตอนการทำกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ มีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) การวางแผน (Planing : P)
- 2) การลงมือปฏิบัติ (Doing : D)
- 3) การควบคุม (Controlling : C)
- 4) การปรับปรุง (Action : A)

องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับ/เห็นด้วย (Adoption : A)

หมายถึง การตัดสินใจยอมรับสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากผู้อื่น หรือจากที่อื่นนี้อาจเป็นวัตถุประสงค์ของ วิถีคิด การกระทำ วิธีการทำงาน การใช้ชีวิต (วิถีชีวิต) เป็นสิ่งใหม่สำหรับตนเอง และมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาจแสดงออกมาให้ปรากฏหรือแฝงในความรู้สึกนึกคิด และพร้อมสำหรับการแสดงออกเมื่อมีโอกาส

องค์ประกอบที่ 5 อุดมคติ (Idol : I)

หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริงทางใดทางหนึ่งที่มีมนุษย์ถือเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตตน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAI) จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน โดยการให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้โดยอาศัยความร่วมมือจากการทำงานกลุ่ม ตั้งแต่การร่วมกันเผชิญปัญหาอย่างมีสติ รู้จักวางแผนการทำงาน มีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเป็นระบบด้วยการผสมผสานเทคนิควิธีการต่างๆ จากประสบการณ์ และทักษะที่เหมาะสม รวมทั้งมีความชื่นชม

ยินดีต่อความมุ่งมั่นจนประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ อาทิ กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สร้างทางเลือกที่หลากหลาย การสร้างประสิทธิภาพในการตัดสินใจ การอภิปรายกลุ่ม ภาวะผู้นำ รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม การแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะอื่นๆ ได้ อีกด้วย

แหล่งเรียนรู้และสื่อ

1. ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
2. ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่
3. ผู้ปกครองและชุมชน
4. ครูและบุคลากรต่างๆ ในโรงเรียน
5. แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียน
6. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
7. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. สารสนเทศ และสื่อเทคโนโลยี

การประเมินผล

1. สิ่งที่ประเมิน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระบบหมู่ (กระบวนการกลุ่ม) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. วิธีการ ได้แก่ การสังเกต การประเมิน การทดสอบ
3. ผู้ประเมิน ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน

ผลที่คาดว่าผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมฯ

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน สามารถสร้างองค์ความรู้มีทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการคิด ทักษะในการใช้เหตุผล ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ทั้งยังได้รับการพัฒนาการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางด้านสังคม

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โรงเรียนปายวิทยาคาร มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โรงเรียนปายวิทยาคาร มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้

5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ
9. มีความเป็นประชาธิปไตย
10. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือ

แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือของคณะลูกเสือแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551

ลักษณะ 1 บททั่วไป มาตรา 8

1. มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง
2. ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5. รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

8.2 หลักสูตรเครื่องหมายสายงยศ

การได้รับเครื่องหมายสายงยศของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

1. สอบได้เครื่องหมายลูกเสือโลกมาแล้ว
2. สอบได้วิชานักผจญภัย และอีก 2 วิชา คือ นักดาราศาสตร์, นักอุตุนิยมวิทยา, การจัดการค่ายพักแรม, ผู้พิทักษ์ป่า, นักเดินทางไกล, หัวหน้าคนครัว, นักบุกเบิก, นักสะกดรอย, นักธรรมชาติวิทยา
3. ต้องถักสายหนัง เครื่องหมายสายงยศของตนเอง

โรงเรียนปายวิทยาคาร ดำเนินการตามกระบวนการลูกเสือและจัดกิจกรรม โดยให้ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน โดยเน้นทั้งระบบหมู่ การปฏิบัติตนเป็นรายบุคคล และสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม ปิดการประชุมกองในเรื่องเครื่องหมายวิชาพิเศษเครื่องหมายสายงยศ ได้แก่ วิชานักผจญภัย การจัดการค่ายพักแรม วิชาหัวหน้าคนครัว

สาระการเรียนรู้หลักสูตรเครื่องหมายสายงยศ

สาระที่ 1 นักผจญภัย

มาตรฐาน ลย 1.1 บอกความหมายและเข้าใจถึงหลักการผจญภัย

लय 1.2 ผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางด้านทักษะวิชาลูกเสือ

ลย 1.3 รู้เรื่องที่พึงระมัดระวังเพื่อความปลอดภัยทั่วไป เกี่ยวกับ
กิจกรรมเดินทางไกลของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

สาระที่ 2 ผู้จัดการค่ายพักแรม

มาตรฐาน ลย 2.1 สามารถเตรียมสิ่งของอุปกรณ์จำเป็นที่ต้องใช้ในการอยู่ค่ายพักแรม

ลย 2.2 เลือกสถานที่ให้เหมาะสมแก่การตั้งค่ายพักแรม

ลย 2.3 สาธิตวิธีการปรุงอาหารและการจัดการสุขาภิบาล

ลย 2.4 ปฏิบัติตนในการอยู่ค่ายพักแรม

ลย 2.5 เข้าใจและปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการจัดชุมนุมรอบกอง
ไฟได้

ลย 2.6 บอกความหมายและหลักวิธีการปฐมพยาบาลได้

สาระที่ 3 หัวหน้าคนครัว

มาตรฐาน ลย 3.1 ประกอบอาหารสำหรับลูกเสือ 1 หมู่ได้

ลย 3.2 รู้จักซื้ออาหาร จัดรายการอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายได้

ลย 3.3 ประกอบอาหารและเครื่องคั้นร้อน โดยไม่ใช้ภาชนะอื่น
นอกจากหม้อหุงต้มสนาม

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษากิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ
โรงเรียนปายวิทยาคาร ภาคเรียนที่ 1 ใช้หลักสูตร “เครื่องหมายลูกเสือโลก” ซึ่งประกอบด้วย 10 สาระ
และภาคเรียนที่ 2 ใช้หลักสูตร “เครื่องหมายสายธงยศ” ซึ่งประกอบด้วย 3 สาระ

9. แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ

ในการดำเนินจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีคู่มือการสอน เพราะคู่มือการสอนเป็นสิ่งกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม มีวิธีการในการปฏิบัติ ดังนั้นผู้รายงานจึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ ซึ่งจะได้เสนอสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

อนุชิต เชนงำเนียร (2545 : 22) อ้างถึงใน วาสนา ทองทิพย์ (2550, น.18) ได้สรุปความหมายของคู่มือว่า เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตาม เพื่อให้การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งมีความหมายใกล้เคียงมากที่สุด และทำให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความรู้ ความสามารถและทักษะที่ใกล้เคียง

จากความหมายของคู่มือดังกล่าวสรุปได้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอน การจัดกิจกรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ประเภทของคู่มือ

อนุชิต เชนงำเนียร (2545 : 24) อ้างถึงใน วาสนา ทองทิพย์ (2550, น.19) ได้ทำการศึกษาและสรุปว่า คู่มือแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นคู่มือเสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาใดวิชาหนึ่งหรือระดับชั้นเรียนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนเสริมหลักสูตร หรือคู่มือการจัดกิจกรรมต่างๆ ไปเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือการบริหารงานห้องสมุด โรงเรียน เป็นต้น

จากการที่ได้ศึกษาคู่มือประเภทต่างๆ ข้างต้นผู้รายงานจะจัดทำคู่มือการสอนกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หลักสูตรเครื่องหมายสายงยศ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAD) จังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงเรียนปายวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

องค์ประกอบของคู่มือ

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541 : 54) อ้างถึงใน วาสนา ทองทิพย์ (2550, น.20) ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือควรประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยปกติจะครอบคลุมถึง
 - 1.1) วัตถุประสงค์ของคู่มือ
 - 1.2) ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ
 - 1.3) วิธีการใช้
 - 1.4) คำแนะนำ
- 2) เนื้อหาสาระที่จะสอน ปกติจะมีการใช้เนื้อหาสาระที่จะสอน โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน
- 3) การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
 - 3.1) การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น
 - 3.2) การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัด และแบบปฏิบัติ ข้อสอบ คำเฉลย ฯลฯ
 - 3.3) การติดต่อประสานงานที่จำเป็น ฯลฯ
- 4) กระบวนการ วิธีการ คู่มือครู จำเป็นต้องมีข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ดังนี้
 - 4.1) คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีดำเนินการ
 - 4.2) คำแนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุผล
 - 4.3) คำถาม ตัวอย่างแบบฝึกปฏิบัติ
 - 4.4) ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรทำ
- 5) การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะให้คำแนะนำอย่างครบถ้วนการวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญ ควรมีรายละเอียด เช่น
 - 5.1) เครื่องมือวัด
 - 5.2) วิธีวัดผล
 - 5.3) เกณฑ์การประเมิน
- 6) ความรู้เสริม คู่มือที่ดีต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และสามารถคาดคะเนได้ว่า ผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ และดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 7) ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็น ผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าในการดำเนินการในเรื่องนั้นๆ

มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และจุดอื่นในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การเป็นผู้มีประสบการณ์และสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาช่วยผู้ใช้หรือผู้อื่น ให้สามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างราบรื่นไม่เกิดอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของกลุ่ม ผู้เขียนคู่มือที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือจะถือได้ว่าทำหน้าที่ผู้เขียนได้ดี

8) แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ หนังสือที่ไม่ควรขาดการให้แหล่งอ้างอิง หรือแหล่งข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากความหมายและองค์ประกอบของกลุ่ม สรุปได้ว่า คู่มือเป็นเอกสารที่ผู้อ่านสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ตามรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในคู่มือ

ลักษณะของคู่มือที่ดี

จากงานวิจัยของ กิริบุร จงวุฒิเวศย์และมาเรียม นิลพันธุ์ (2542 : 17 – 18) อ้างถึงในสุเทพ ไชยวุฒิ (2550, น.16) ได้แยกลักษณะของคู่มือที่ดีไว้ 3 ด้าน คือ

1) ด้านเนื้อหา

1.1) เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือควรตรงกับเรื่องที่ศึกษาและไม่ยากจนเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะหยิบอ่าน

1.2) การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะศึกษา

1.3) ข้อมูลที่มีในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้

1.4) เนื้อหาควรเหมาะสมที่จะนำไปอ้างอิงได้

1.5) ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่อง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจง่าย

1.6) ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยเสมอ

2) ด้านรูปแบบ

2.1) ตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโต และมีรูปแบบที่ชัดเจนอ่านง่าย เหมาะกับผู้ใช้คู่มือ

2.2) ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา

2.3) ลักษณะการจัดรูปเล่มควรทำให้น่าสนใจ

2.4) การใช้ภาษาควรให้เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.5) ระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปยาก หรือเป็นเรื่องๆ ให้ชัดเจน

3) ด้านการนำไปใช้

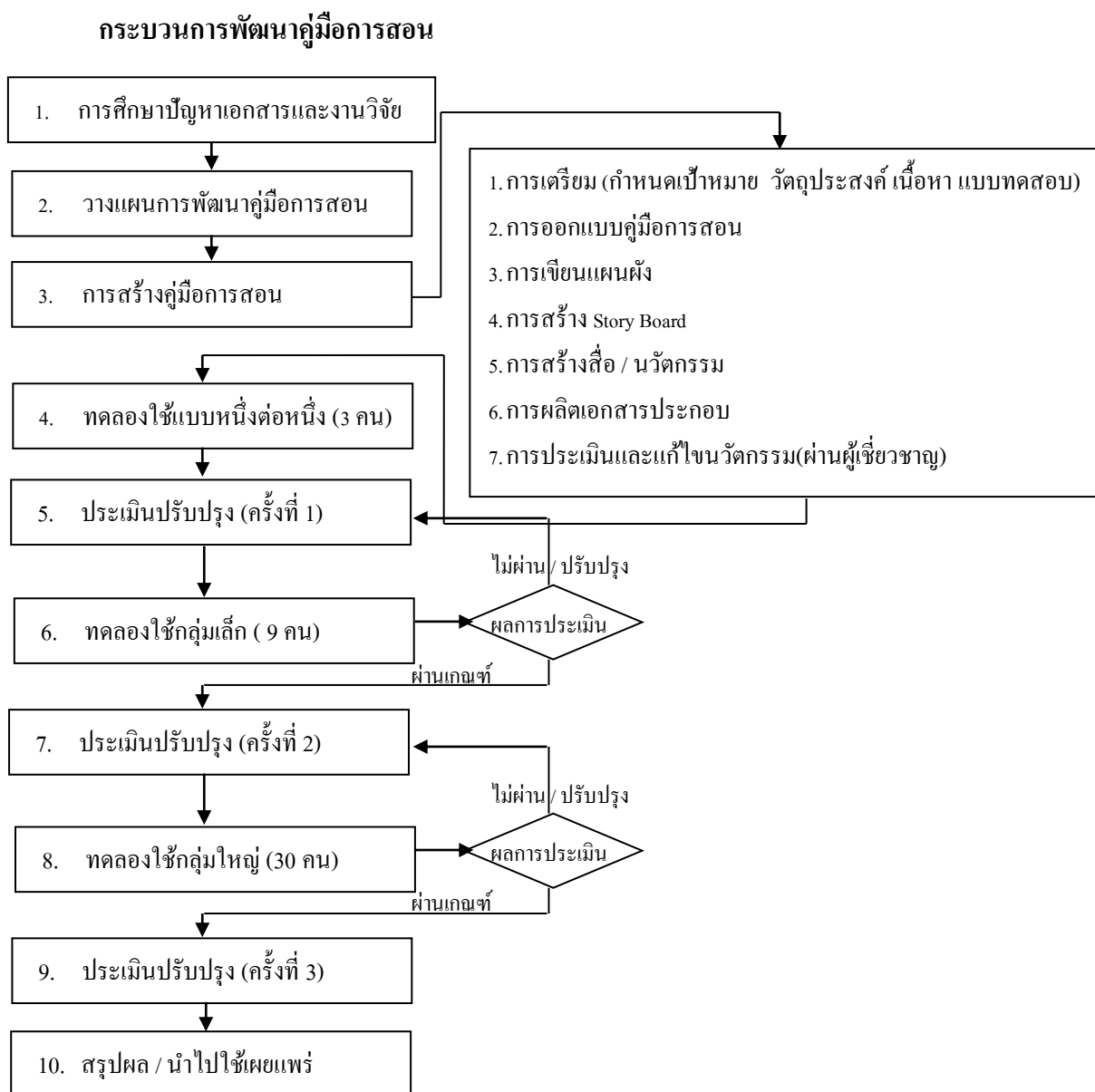
3.1) ควรระบุขั้นตอน วิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน

3.2) มีแผนภูมิ ตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3.3) มีข้อมูลเพื่อสามารถประสานงานต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว

3.4) บอกสิทธิประโยชน์ และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

จากลักษณะของกลุ่มที่ดีที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะของกลุ่มที่ดีนั้น ควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีภาพประกอบ นำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก และเนื้อหาในเล่มมีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน

แผนภูมิ 2 รูปแบบกระบวนการพัฒนาคู่มือการสอน

การพัฒนาคู่มือการสอนครั้งนี้ ผู้รายงานใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) เป็นระเบียบวิธีวิจัยในการพัฒนา โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา รวมทั้งความรู้ที่จะใช้ในการพัฒนาคู่มือการสอน

2. การวางแผนพัฒนาคู่มือการสอน หมายถึง การเตรียมการในด้านต่างๆ เช่น หลักสูตร ระยะเวลา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง ฯลฯ

3. การสร้างคู่มือการสอน หมายถึง การลงมือทำเพื่อสร้างคู่มือการสอน โดยจะใช้กระบวนการในการพัฒนาสื่อ 7 ขั้นตอน คือ

3.1 การเตรียม ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของคู่มือการสอนกิจกรรม การสร้างแผนการสอนและกำหนดเนื้อหา และการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน (โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ และการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ)

3.2 การออกแบบคู่มือการสอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์โครงสร้างนวัตกรรม ออกแบบขั้นแรก ประเมินและแก้ไขการออกแบบ

3.3 การเขียนแผนผังของคู่มือการสอน คือ การเขียนแผนผังเพื่อให้เห็น โครงสร้างทั้งหมดของคู่มือที่จะสร้าง

3.4 การสร้างสตอรี่บอร์ด คือ การร่างลักษณะของคู่มือแต่ละส่วนหรือแต่ละหน้า ให้เห็นถึงรายละเอียดของนวัตกรรม

3.5 การสร้างคู่มือการสอน คือ การลงมือทำตามที่ได้ออกแบบไว้

3.6 การผลิตเอกสารประกอบ ประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือการใช้ คู่มือนักเรียน ฯลฯ

3.7 การประเมินและแก้ไขนวัตกรรม คือ การส่งนวัตกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หมายถึง การทดลองใช้คู่มือการสอนกับผู้เรียนทีละคน จำนวน 3 คน โดยสุ่มเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน โดยผู้พัฒนา คู่มือการสอนสังเกตการจัดกิจกรรมจากการใช้คู่มือการสอนอย่างใกล้ชิด

5. การประเมินและปรับปรุงครั้งที่ 1 หมายถึง การนำผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง มาประเมินผลและปรับปรุงคู่มือการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. การทดลองแบบกลุ่มเล็ก หมายถึง การทดลองใช้นวัตกรรมกับผู้เรียนกลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน โดยสุ่มเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน โดยจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

7. การประเมินและปรับปรุงครั้งที่ 2 หมายถึง การนำผลการทดสอบก่อนเรียนหรือหลังเรียนของผู้เรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยอาจใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน (t – test) หากผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก็สามารถนำคู่มือการสอนไปทดลองขั้นต่อไปได้ แต่หากไม่ผ่านต้องมีการปรับปรุงและนำไปทดลองกลุ่มเล็กกับนักเรียนชุดใหม่อีกครั้ง

8. การทดลองแบบกลุ่มใหญ่ หมายถึง การทดลองใช้คู่มือการสอนกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 10 คน โดยจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

9. การประเมินและปรับปรุงครั้งที่ 3 หมายถึง การนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหรือหลังเรียนของผู้เรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยอาจใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน (t – test) หากผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก็สามารถสรุปผลการพัฒนาคู่มือการสอนต่อไป แต่หากไม่ผ่านต้องมีการปรับปรุงและนำไปทดลองกลุ่มใหญ่กับนักเรียนชุดใหม่อีกครั้ง

10. การสรุปผล นำไปใช้ และเผยแพร่ หมายถึง การสรุปผลหรือเขียนรายงานผลการใช้คู่มือการสอนโดยจัดทำเป็นผลงานทางวิชาการ รวมถึงการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเผยแพร่

การหาประสิทธิภาพคู่มือการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2
(ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556 : 44)

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหรือชิ้นงาน เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ 80 หรือสูงกว่า

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหรือชิ้นงาน
 A แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบระหว่างเรียน
 N แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ 80 หรือสูงกว่า

$$E_2 = \frac{\sum F}{\frac{N}{B}} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเกี่ยวกับคู่มือ คือ หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอน การจัดกิจกรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในที่นี้ผู้รายงานได้สร้างคู่มือการสอน กิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ หลักสูตรเครื่องหมายสายงยศ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAD) จังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงเรียนปายวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 34 เมื่อนำเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาเพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยผ่านกระบวนการพัฒนาจนได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) คำนำ
- 2) คำชี้แจง
- 3) สารบัญ
- 4) ส่วนนำ
- 5) โครงสร้างหลักสูตร
- 6) คำอธิบายรายวิชา
- 7) การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร
- 8) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 9) สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
- 10) การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี
- 11) เอกสารอ้างอิง
- 12) ภาคผนวก

10. การวัดประเมินผลตามสภาพจริง

10.1 ความหมายของการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การวัดและประเมินกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจของผู้เรียน อย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่เขาทำ โดยพยายามตอบคำถามว่าเขาทำอะไร และ ทำไมจึงทำอย่างนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอะไร” (How) และ “ทำไม” (Why) จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียน และการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมาย และทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ต่อไป

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 18) กล่าวถึง ความหมายของการประเมินผลจากสภาพจริงว่า เป็นกระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้เรียน การประเมินผลจากสภาพจริงจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้เป็นผู้ค้นพบและผู้ผลิตความรู้ ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล (2544 : 56) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 19) ได้กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง การวัดประเมินผลในด้านความสามารถการแสดงออกของนักเรียนในสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งบ่งบอกถึงทักษะต่างๆ กระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ การมีเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงความพึงพอใจ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้เกิดจากตัวผู้เรียนเอง หรือที่เรียกว่า พฤติกรรมที่แสดงออกตามความสามารถที่แท้จริง (Authentic Performance)

สมนึก นนธิจันทร์ (2544 : 70) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 19) ได้กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการแสดงออกหลายๆ ด้านเพื่อนำไปแก้ปัญหา โดยใช้ทักษะกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน ที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ที่เป็นจริงในทุกบริบทเท่าที่จะเป็นไปได้

3.2 หลักการของการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 27) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 19) ได้กล่าวถึง หลักการของการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน (มิใช่เปรียบเทียบกับกลุ่ม) บนรากฐานของทฤษฎีทางพฤติกรรมการเรียนรู้ และด้วยเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย
2. การประเมินผลตามสภาพจริงจะต้องมีรากฐานบนพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย

3. การประเมินผลตามสภาพจริงและการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องจัดทำให้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือ จะต้องพัฒนามาจากบริบทที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่นักเรียนอาศัยอยู่และที่ต้องเรียนรู้ให้เห็นกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

4. ความรู้ในเนื้อหาสาระทั้งในทางกว้างและลึกจะนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนเรียนรู้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมาย สนองความต้องการ และเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่

5. การเรียนการสอน การประเมิน จะต้องหลอมรวมกันและการประเมินต้องประเมิน ต่อเนื่อง ตลอดเวลาที่ทำการเรียนการสอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

6. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่ สูงสุดตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

3.3 ลักษณะของการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

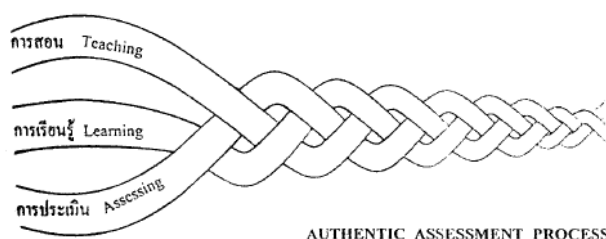
การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการวัดและประเมินผล ซึ่งเข้ามามีบทบาททดแทนในส่วนที่แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบเลือกตอบไม่สามารถวัดและประเมินผลได้ ลักษณะสำคัญของการวัดประเมินตามสภาพที่แท้จริงคือ กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 2-4) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 20)

1. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย (meaningful task)
2. เป็นการประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย (multiple assessment)
3. ผลผลิตมีคุณภาพ (quality products)
4. ใช้ความคิดระดับสูง (higher – order thinking)
5. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก (positive interaction)
6. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน (clear tasks and standard)
7. มีการสะท้อนตนเอง (self reflections)
8. มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง (transfer into life)
9. เป็นการวัดประเมินอย่างต่อเนื่อง (ongoing or formative)
10. เป็นบูรณาการความรู้ (intergration of knowledge)

3.4 แนวคิดและเทคนิคการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล (2544 : 60-61) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 20) ได้กล่าวถึงแนวคิดและเทคนิคในการวัดประเมินผล ตามสภาพจริงไว้ดังนี้

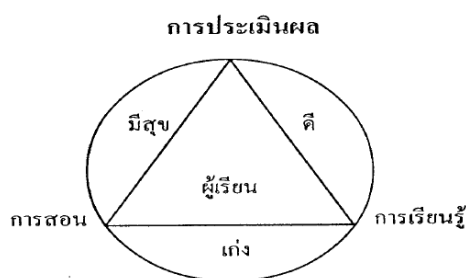
1. ครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดในเรื่องการจัดการเรียนรู้ว่าการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียนและการวัดประเมินผล มิได้เป็นงานที่แยกออกจากกัน โดยเด็ดขาด ทั้ง 3 ส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (Strain) และจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้และการสอน การวัดประเมินผลจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องกันตลอดเวลา ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 1 กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ที่มา : ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล (2544 : 60-61) อ้างอิงจาก Pucket, Mararet B. and Black, Janet K. อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 20)

2. เมื่อครูทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การสอนและประเมินผลแล้ว ครูควรกำหนดมาตรฐานหรือความมุ่งหมายของการดำเนินการสอนให้เด่นชัด ซึ่งจะเป็นมาตรฐานของรายวิชาที่ครูได้จัดนำมาบูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรซึ่งได้แก่ เก่ง ดี มีความสุข เป็นต้น ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ที่มา : ไชยรัตน์ ทิพย์สภาพกุล (2544 : 60) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 20)

3. พยายามใช้วิธีการที่คิดว่าเป็นการเริ่มต้นการวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยคิดเสียว่าไม่มีวิธีการใดที่จะเป็นวิธีการที่ถูกต้องที่สุด ท่านอาจจะเป็นผู้ค้นคิดวิธีการเหล่านั้นได้ด้วยตัวท่านเอง แล้วสังเกตบ่อยๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เมื่อพบปัญหาก็นำวิธีการมา พัฒนา เพื่อให้เกิดเป็นกระบวนการที่ถูกต้อง ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดประเมินมากยิ่งขึ้น ครูก็จะรู้สึกสบายใจและมั่นใจในการปฏิบัติมากขึ้น

4. เมื่อครูคุ้นเคยและเข้าใจวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงแล้ว ต่อไปครูจะวางแผนสำหรับการวัดประเมินผลรวม กล่าวคือ ครูจะนำข้อมูลที่ได้สังเกตไว้หลายๆ รูปแบบ ร่องรอยของผลงาน ที่แสดงออกซึ่งการเรียนรู้ พัฒนาการและทักษะ รวมถึงแฟ้มสะสมงาน รวบรวมเข้าเป็นข้อมูลที่เป็นหลักฐานแสดงถึงพัฒนาการด้านการเรียนรู้ ทักษะและคุณธรรมของผู้เรียน ในการวัดประเมินผลรวม ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

4.1 การแสดงจุดเด่นของผู้เรียนที่ปรากฏให้เห็น ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล

4.2 แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ การเรียนรู้ พฤติกรรมที่แสดงออก

4.3 แสดงให้เห็นซึ่งความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในผลงาน

4.4 แสดงให้เห็นความร่วมมือของการร่วมกิจกรรม และความพึงพอใจในการทำกิจกรรมนั้นๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะประเมินได้จากสิ่งที่เรียกว่า 4 P คือ

- Performance ประเมินจากการแสดงออก
- Process ประเมินจากกระบวนการ
- Products ประเมินจากผลผลิต
- Portfolios ประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

3.5 กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงาน

การวัดประเมินผลตามสภาพจริง มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ (สมนึก นนธิจันทร์. 2542 : 73 - 74) อ้างถึงใน นีอร ดาวเจริญพร (2550 : 26)

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรกลาง หลักสูตรท้องถิ่น คู่มือการเรียน ฯลฯ

2. ทำความชัดเจนกับลักษณะ/ความหมายของผลสัมฤทธิ์เหล่านั้น

3. กำหนดแนวทางของงานที่จะต้องปฏิบัติ คือ

3.1 งานที่ทุกคนต้องทำ

3.2 งานที่ทำตามความสนใจ

4. กำหนดรายละเอียดของงาน

5. กำหนดกรอบการประเมิน (ทำแผนผังการประเมินที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กับ พฤติกรรมที่ต้องการวัดประเมิน)

6. กำหนดวิธีการประเมินผล อาจใช้วิธีการต่อไปนี้

- 6.1 การสังเกต
- 6.2 การสัมภาษณ์
- 6.3 การสอบถาม
- 6.4 การตรวจงาน
- 6.5 การบันทึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 6.6 การเยี่ยมบ้าน
- 6.7 การศึกษารายกรณี
- 6.8 การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง
- 6.9 ระเบียบสะสม

7. กำหนดตัวผู้ประเมิน (ควรมีใครบ้าง ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครองหรือใครอีกที่เหมาะสม)

8. กำหนดเกณฑ์การวัดประเมิน

3.6 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 39 - 54) อ้างถึงใน นิอร ดาวเจริญพร (2550 : 28) ได้กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริงใช้วิธีการต่อไปนี้

1. การประเมินการแสดงผลและกระบวนการของนักเรียน (Performance and Process) มีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้หลายประการ เช่น การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจรายการ เป็นต้น

2. การประเมินกระบวนการและผลผลิตของนักเรียน (Process and Products) ได้แก่ การแสดงผลผลิตผลงานของนักเรียน ซึ่งเป็นสื่อกลางในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตที่เด็กจะแสดงความรู้ ทักษะ ความรู้สึกลึก และลักษณะนิสัย เช่น การเลือกกิจกรรมแผนภาพ แผนภูมิ หนังสือเด็ก การสาธิต เกมและกฎเกณฑ์ของเกม การสาธิต เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือในการประเมินผลผลิตของนักเรียนนั้นครูอาจใช้เครื่องมือที่หลากหลายในลักษณะเดียวกับการประเมินการแสดงผลของนักเรียน

จากการศึกษาโดยพบว่า การวัดประเมินผลจากสภาพจริงมีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนได้ข้อมูลจากผู้เรียนที่ตรงตามสภาพจริง สอดคล้องกับหลักสูตร และเน้นการวัดประเมินพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งความสามารถที่เกิดขึ้นและผลการเรียนรู้ การวัดประเมินผลจากสภาพจริงมีวิธีการและเครื่องมือต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. การสังเกต
2. แบบวัดการปฏิบัติงาน
3. แบบสัมภาษณ์
4. แบบทดสอบ
5. การสอบถาม
6. การเยี่ยมบ้าน
7. การศึกษารายการ
8. ระเบียบสะสม
9. การตรวจงาน
10. แฟ้มสะสมงาน/ผลงาน (Portfolios)

3.7 กฎเกณฑ์การวัดประเมินผลตามสภาพจริง

การวัดประเมินผลตามสภาพจริง ผู้สอนจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการให้คะแนนเพื่ออธิบายความสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน Scoring Rubric หรือกฎเกณฑ์การให้คะแนน เป็นเครื่องมือในการให้คะแนนที่มีการระบุเกณฑ์ (สุชานาถ ยอดอินทร์พรหม. 2544 : 62) อ้างถึงใน นิอร ดาวเจริญพร (2550 : 51)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 39 - 54) อ้างถึงใน นิอร ดาวเจริญพร (2550 : 51) ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์การประเมิน ไว้ดังนี้

การให้คะแนนด้วยกฎเกณฑ์การให้คะแนน ก็คือการตอบคำถามว่านักเรียนทำอะไรได้สำเร็จ หรือว่ามีระดับความสำเร็จในขั้นต่างๆ กัน หรือมีผลงานเป็นอย่างไรนั่นเอง การให้คะแนนด้วยกฎเกณฑ์การให้คะแนนมี 2 แบบ คือ

1. การให้คะแนนเป็นภาพรวม (Holistic Score) คือการให้คะแนนงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง โดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีความเข้าใจความคิดรวบยอดการสื่อความหมาย กระบวนการที่ใช้ และ ผลงานเป็นอย่างไร แล้วเขียนอธิบายคุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานเป็นขั้นๆ โดยอาจจะแบ่งระดับคุณภาพตั้งแต่ 0-4 หรือ 0-6 สำหรับในขั้นต้นการให้คะแนนด้วยกฎเกณฑ์การให้คะแนนอาจจะแบ่งวิธีการให้คะแนนหลายวิธี เช่น แบ่งงานตามคุณภาพเป็น 3 กอง กำหนดระดับความผิดพลาด และกำหนดระดับและคำอธิบาย

2. การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Score) เพื่อให้การมองคุณภาพงานหรือความสามารถของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกองค์ประกอบของการให้คะแนน และอธิบายคุณภาพของงานในแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ โดยทั่วไปแล้วจะมีการแยกองค์ประกอบของงานเป็น 4 ด้าน คือ

2.1 ความเข้าใจในความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริง เป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจในความคิดรวบยอด หลักการในปัญหาที่ถามกระจ่างชัด

2.2 การสื่อความหมาย สื่อสาร คือความสามารถในการอธิบาย นำเสนอ การบรรยาย เหตุผล แนวคิด ให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้ดีมีความคิดสร้างสรรค์

2.3 การใช้กระบวนการและยุทธวิธี สามารถเลือกใช้ยุทธวิธี กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ผลสำเร็จของงาน ความถูกต้องแม่นยำในผลสำเร็จของงาน หรืออธิบายที่มาและตรวจสอบผลงาน

สรุป การประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริงเป็นการประเมินผลการกระทำ การแสดงออกของนักเรียนหลายๆ ด้าน ตามสภาพความเป็นจริง ทั้งในและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่นๆ นอกโรงเรียนมีลักษณะเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ สามารถกระทำได้ตลอดเวลาทุกสถานการณ์ มีการใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลายในการประเมิน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจงานการรายงานตนเองของนักเรียน บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

11. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

11.1 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

พิชญ์ นุ่นสมบุรณ์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556 : 180-182) ได้รวบรวมความหมายของความพึงพอใจ ไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อม โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงจึงสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้ พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530 กล่าวไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ ถูก ชอบ เมื่อนำคำสองคำมาผสมกัน “พึงพอใจ” จะหมายถึง ชอบใจ ถูกใจตามที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ Wolman (1973) กล่าวถึง ความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกที่ได้รับความสำเร็จตามมุ่งหวัง และความต้องการ

ทวีพงษ์ หินคำ (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถลดความตึงเครียดและตอบสนองตามความต้องการของบุคคลได้ ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น

ธनिया ปัญญาแก้ว (2541: 754) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจะเกี่ยวข้องกับลักษณะงาน ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่ความพอใจในงานที่ทำ ได้แก่ ความสำเร็จ ความยกย่อง ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า เมื่อปัจจัยเหล่านี้อยู่ต่ำกว่า จะทำให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ทำ ถ้าหากว่างานให้ความก้าวหน้า ความท้าทาย ความรับผิดชอบ ความสำเร็จ และการยกย่องแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว พวกเขาจะพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานเป็นอย่างมาก

วิทย์ เทียงบุญธรรม (2541: 754) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความพอใจ การทำให้พอใจ ความใส่ใจ ความสนใจ ความจุใจ ความแน่ใจ การชดเชย สิ่งที่ชดเชย การไถ่บาปการแก้แค้น

วิรุฬ พรรณเทวี (2542: 11) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปความหมายของความพึงพอใจได้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

การวัดความพึงพอใจ

ภณิดา ชัยปัญญา (2541: 72) อ้างถึงใน พิษณุ นุ่นสมบูรณ์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556 : 180) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพึงพอใจในด้านต่างๆ
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง
3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า “ความพึงพอใจ” เป็นการแสดงความรู้สึกดีใจ ยินดี ของเฉพาะบุคคลในการตอบสนองความต้องการในส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถสนองความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจได้เหมาะสม และเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

11.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

บุคคลจะมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความต้องการของตนว่าได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงไร พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (Motive) หรือแรงขับ (Drive) เป็นความต้องการที่กดดันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา (Biological) เกิดขึ้นจากสภาวะตึงเครียด เช่น ความหิวกระหาย หรือความลำบาก บางอย่างเป็นความต้องการทางจิตวิทยา (Psychological) เกิดจากความต้องการการยอมรับ (Recognition) การยกย่อง (Esteem) หรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Belonging) ความต้องการส่วนใหญ่อาจจะไม่มากพอที่จะจูงใจให้บุคคลกระทำในช่วงเวลานั้น ความต้องการกลายเป็นสิ่งจูงใจเมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอจนเกิดเป็นความตึงเครียด โดยทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ และทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ (Kotler and Armstrong, 2002: 100-101) อ้างถึงใน ปุณยบุษ พวงคำ. (2551:9-10)

ทฤษฎีการจูงใจของฟรอยด์

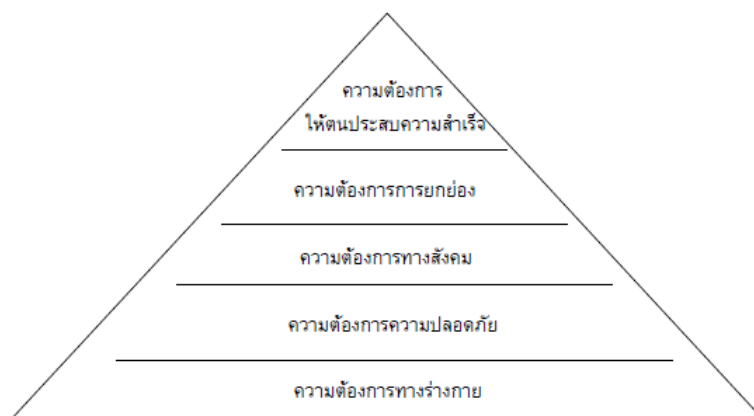
ฟรอยด์ (Freud) ตั้งสมมติฐานว่าบุคคลมักไม่รู้ตัวมากนักว่าพลังทางจิตวิทยามีส่วนช่วยสร้างให้เกิดพฤติกรรม ฟรอยด์พบว่าบุคคลเพิ่มและควบคุมสิ่งเร้าหลายอย่าง สิ่งเร้าเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมอย่างสิ้นเชิง บุคคลจึงมีความฝัน พูดคำที่ไม่ตั้งใจพูด มีอารมณ์อยู่เหนือเหตุผล และมีพฤติกรรมหลอกหลอน หรือเกิดอาการวิตกกังวลอย่างมาก

ฟรอยด์ ชี้ให้เห็นว่าบุคคลไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับการจูงใจ (Motivation) ของตัวเองมากนัก เช่น ถ้าต้องการซื้อกล้องถ่ายรูปราคาแพง เขาอาจอธิบายถึงสิ่งจูงใจว่าเป็นเพราะเขาชอบถ่ายรูปเป็นงานอดิเรกหรืออยากมีอาชีพเสริม แต่ในส่วนลึกแล้ว เขาอาจซื้อกล้องเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่นเห็นถึงความสามารถพิเศษของเขา และในความรู้สึกที่ลึกกว่านั้น เขาอาจจะซื้อกล้องเพื่อให้รู้สึกเป็นวัยรุ่นและรู้สึกมีอิสระอีกครั้ง

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์

อับราฮัม มาสโลว์ (A.H.Maslow) ค้นหาวิธีที่จะอธิบายว่าทำไมคนจึงถูกผลักดันโดยความต้องการบางอย่าง ณ เวลานั้น ทำไมคนหนึ่งจึงทุ่มเทเวลาและพลังงานอย่างมากเพื่อให้ได้มา

ซึ่งความปลอดภัยของตนเอง แต่อีกคนหนึ่งกลับทำสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น คำตอบของมาสโลว์ คือ ความต้องการของมนุษย์จะถูกเรียงตามลำดับจากสิ่งที่กดดันมากที่สุด ไปถึงน้อยที่สุด ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์แสดงดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 3 ลำดับความต้องการของมาสโลว์

ที่มา: (Kotler and Armstrong, 2002: 100-101) อ้างถึงใน ปุณยบุษ พวงคำ. (2551:9-10)

ตามทฤษฎีของมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการตามความสำคัญ คือ

1. ความต้องการทางกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่า ความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย
3. ความต้องการทางสังคม (Social needs) เป็นการต้องการการยอมรับจากเพื่อน
4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือ และสถานะทางสังคม
5. ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (Self-actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความต้องการต่อการตอบสนองความต้องการของบุคคล โดยทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ และทฤษฎีของ อับราฮัม มาสโลว์ เมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองก็จะมี ความพึงพอใจในทางบวก แต่เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองก็จะมี ความพึงพอใจในทางลบ

12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

12.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้คู่มือการสอน

ผู้รายงานขอเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คู่มือการสอน คู่มือครู และคู่มือการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

ณรงค์ อุทธิเดช (2557 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการสอนชุดทดลองแรงกระทำ และตำแหน่งแรงกระทำบนพื้นผิวภายใต้ของเหลว เพื่อบูรณาการใช้ในการเรียนรู้วิชาการทดลองเครื่องกล (31012003) วัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างนวัตกรรมสื่อการสอนชุดทดลองแรงกระทำและตำแหน่งแรงกระทำบนพื้นผิวภายใต้ของเหลว เพื่อบูรณาการใช้ในการเรียนรู้วิชาการทดลองเครื่องกล (31012003) และคู่มือการเรียนรู้ 2) หาคคุณภาพนวัตกรรมการสอนชุดทดลองและคู่มือการเรียนรู้ 3)หาประสิทธิภาพนวัตกรรมการสอนชุดทดลอง 4)หาความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อนวัตกรรมการสอนชุดทดลอง และคู่มือการเรียนรู้ และ 5) ศึกษาผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขางานเทคนิคยานยนต์ จากวิทยาลัยเทคนิคตรัง วิทยาลัยการอาชีพปะเหลียน วิทยาลัยการอาชีพห้วยยอด วิทยาลัยสารพัดช่างตรัง ปี การศึกษา 2555, 2556 และ 2557 จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณภาพตารางประเมินประสิทธิภาพ และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และผลต่างก่อนเรียน-หลังเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อคุณภาพนวัตกรรมการสอนชุดทดลองและคู่มือการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.35 โดยมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ไม่ต่ำกว่าระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนชุดทดลอง ที่พัฒนาขึ้น พบว่ามีประสิทธิภาพการหาค่าแรงกระทำ = 83.83 (%) และมีประสิทธิภาพการหาค่าตำแหน่งแรงกระทำ = 67.77 (%) เมื่อเทียบกับเกณฑ์กำหนดสรุปได้ว่าประสิทธิภาพด้านการหาค่าแรงกระทำสูงกว่าเกณฑ์ (ไม่ต่ำกว่า80%) ส่วนประสิทธิภาพด้านการหาค่าตำแหน่งแรงกระทำต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อยแต่ผู้เชี่ยวชาญถือว่าสามารถนำไปใช้เป็นการเรียนได้เป็นอย่างดี 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน หลังใช้นวัตกรรมการสอนชุดทดลองและคู่มือการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนดิบที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาดีขึ้น 43.23 % 4) ความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ต่อนวัตกรรมการสอนชุดทดลองและคู่มือการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมมีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย \bar{X} = 4.64

พิมพ์ภา ปะนัดเต (2557 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้คู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่สำหรับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยคู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) คู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยคู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สำหรับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยคู่มือการฝึกอบรมวิชาพิเศษฯ มีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.59 หรือคิดเป็นร้อยละ 59.00 นอกจากนี้นักเรียนที่ได้เรียนยังมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

พิมพ์ไพ ถือธรรม (2550 : บทคัดย่อ). ได้ทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาได้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี 3) ด้านการประกอบอาชีพ และ 4) ด้านเทคโนโลยี และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ กิจกรรมการสอนเพื่อการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโพร์แม็ทซิสเต็ม และกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำโครงการ

วรินทร์ สุขเฟื่องฟู (2555 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดทำคู่มือการเสริมสร้างงานหัตถกรรม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม จังหวัดปราจีนบุรี วัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการเสริมสร้างงานหัตถกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับครู

อาจารย์ และผู้ที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้คู่มือที่ได้พัฒนาขึ้นในการจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและชุมชนของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการนิเทศการสอน ในการจัดทำคู่มือ ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษาหลักการเขียนคู่มือจากตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาค้นคว้า สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากเอกสาร ตำรา และทำการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่ถูกต้องและเหมาะสม จัดทำโครงร่างของคู่มือแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของโครงร่างคู่มือ จากนั้นได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการเสริมสร้างงานหัตถกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม จังหวัดปราจีนบุรี แล้วนำคู่มือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของการนำคู่มือไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยีในสถานศึกษา ผลการศึกษาได้คู่มือการเสริมสร้างงานหัตถกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วยงานหัตถกรรม 4 ชนิด ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง 2) ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 3) หมวกสานจากไม้ไผ่ และ 4) ไม้กวาดดอกหญ้า และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสาธิตและการลงมือปฏิบัติจริงโดยการทำงานแบบกลุ่ม ผลการตรวจสอบคู่มือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือการเสริมสร้างงานหัตถกรรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองคุ้ม จังหวัดปราจีนบุรี

วัลย์วัลด์ พุ่มพิงพุท (2554 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อเป็นคู่มือสำหรับครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการดูแล กำกับ ติดตาม และนิเทศ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน ในการจัดทำคู่มือครั้งนี้ ผู้จัดทำได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 จัดทำโครงร่างของคู่มือและรูปแบบการเขียนคู่มือ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือโดยผู้ประเมิน 19 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 4 จัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ ผลการศึกษา ได้คู่มือการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติการสอน มีความเห็นว่า โดยรวมคู่มือนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.12$)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือข้างต้น ผู้รายงานให้นำหนักไปที่การสร้างคู่มือเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ผู้รายงานมีความเชื่อพื้นฐานว่า การจัดกิจกรรมจะทำให้ดีมีมาตรฐานและเกิดประโยชน์สูงสุด ควรจะต้องมีคู่มือที่สามารถช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้งานได้จริงและง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดกิจกรรม มีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ยืดหยุ่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีการวัดประเมินผลที่ครอบคลุมและหลากหลาย

12.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

หลักสูตรลูกเสือที่มีองค์ประกอบครบถ้วนเหมือนกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยทั่วไปนั้น ไม่มีการจัดทำเป็นรูปแบบที่แน่นอนชัดเจน มีเพียงหลักสูตรที่กำหนดไว้แต่เพียงเป็นหลักการกว้างๆ เนื่องจากการจัดกิจกรรม สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการจัดทำเป็นหลักสูตรในลักษณะสถานศึกษา ดังนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการสอนกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรสถานศึกษาจึงแทบจะไม่มีนักวิชาการท่านใดได้ศึกษาไว้ ผู้รายงานจึงขอเสนอรายงานการวิจัยที่ใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมลูกเสือ ดังต่อไปนี้

โกวิทย์ กิ่งก้าน (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์การทำงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan แล้วทำการสุ่มแบบชั้น (Stratified Random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 214 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 107 คน และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับกับ 0.98 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ชัยวุฒิ สังข์ขาว (บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2557 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 291 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนลูกเสือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล 2) เสนอทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยการจัดประชุมกระบวนการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การจัดตั้งกลุ่มหรือกอง คือ กำกับติดตาม ประชุมชี้แจงนโยบายการจัดกิจกรรมลูกเสือ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ด้านลูกเสือ จัดทำโครงสร้างการบริหาร จัดผู้กำกับระดับวูดแบดจ์ให้ครบทุกกอง และส่งเสริมให้เข้าฝึกอบรมเพิ่มคุณวุฒิทางลูกเสือ 2) การบังคับบัญชาลูกเสือ คือ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ประกาศเกียรติคุณ พิจารณาความดีความชอบประจำปี ในงานลูกเสือ ให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมทางลูกเสือ วางแผน สนับสนุนงบประมาณพัฒนาบุคลากรทางด้านลูกเสือ 3) การเรียนการสอนวิชาลูกเสือ คือ ส่งเสริมให้ครูเข้าใจหลักสูตรลูกเสือ จัดทำแผนฝึกอบรมลูกเสือแบบบูรณาการ วางแผนเลือกวิชาพิเศษลูกเสือ และสร้างความตระหนักให้ลูกเสือเห็นคุณค่า และประโยชน์ของการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4) การเงินลูกเสือ คือ จัดทำแผนกำหนดกรอบงบประมาณ จัดประชุมรณรงค์ทุนภายนอกแก่ผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือ และประชุมผู้จัดทำภารกิจการเงินและทรัพย์สิน สร้างความตระหนักให้ผู้รับผิดชอบ และจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องตามระเบียบ 5) การรายงานกิจกรรมลูกเสือ คือ มอบหมายให้ผู้สังเกต การจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์ ประชุม กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดให้มีห้องลูกเสือ เว็บไซต์ลูกเสือ โรงเรียน จัดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง จัดทำสรุปทุกครั้งที่จัดกิจกรรม และรายงานประจำปีตามระเบียบ

เนตรดาว ปาลรัตน์ (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศประสบการณ์การทำงาน วุฒิทางลูกเสือ 3) เพื่อศึกษา ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ANOVA และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายกิจกรรมพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 กิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ การรายงานกิจการลูกเสือในรอบปี การบังคับบัญชาลูกเสือ การเงินลูกเสือ และการจัดตั้งกองลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ และกลุ่มลูกเสือ 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ และวุฒิทางลูกเสือ พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือมากกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือส่วนใหญ่ สาเหตุมาจากผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์การบริหารงานตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming) โดยเฉพาะด้านการวางแผน การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือทั้ง 5 กิจกรรม ผู้บริหารให้ความสำคัญน้อยขาดการศึกษานโยบาย จุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน เพื่อได้ข้อมูลในการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ให้ข้อมูลสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง ตลอดจนขาดข้อมูลสารสนเทศ การวิเคราะห์รวบรวม จุดเด่น จุดด้อยในการจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อหาแนวทางส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ปัญหาจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่เกิดขึ้นได้สร้างความหวาดกลัวให้กับ

นักเรียน ครู และผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือมีอุปสรรคในการบริหารงานตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming) ที่กำหนดไว้ด้วยคุณภาพไม่บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

บุญส่ง อันอาสา และคณะ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเปรียบเทียบและข้อเสนอแนะ การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 48 คน ครูผู้สอนลูกเสือ จำนวน 297 คน โดยใช้ตารางเครซซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .23 ถึง .79 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และ t - test (independent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูผู้สอนลูกเสือ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารและครูผู้สอนลูกเสือที่มีวุฒิลูกเสือต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ไม่แตกต่างกัน 4) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดประชุมทำความเข้าใจร่วมกันของผู้กำกับลูกเสือ ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาตนเอง เข้าฝึกอบรมหลักสูตรผู้บังคับบัญชาลูกเสือให้สูงขึ้น มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามทิศทางการพัฒนากิจการและกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน

ปรัชญา นนทะสี และคณะ (บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานลูกเสือ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเรียนและการสอบวิชาพิเศษลูกเสือ ด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างก้าวหน้าของลูกเสือ ด้านการให้ความร่วมมือกับสังคม และด้านการเงินลูกเสือ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานลูกเสือ โดยรวมและรายด้าน 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือ ในการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือ จำนวน 445 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ และการสนทนากลุ่ม พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน

ลูกเสือโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือ เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานลูกเสือตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ด้านการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือ ด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างก้าวหน้าของลูกเสือ ด้านการให้ความร่วมมือกับสังคม และด้านการเงินลูกเสือ ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการเรียนและการสอบวิชาพิเศษลูกเสือไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนลูกเสือและนายหมู่ลูกเสือในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานลูกเสือโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกัน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างก้าวหน้าของลูกเสือ ด้านการให้ความร่วมมือกับสังคม และด้านการเงินลูกเสือ ส่วนด้านการเรียนและการสอบวิชาพิเศษลูกเสือไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานลูกเสือ ได้แก่ โรงเรียนควรจัดทำทะเบียนลูกเสือให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้ ควรจัดกิจกรรมการเข้าค่ายพักแรมเองเพื่อฝึกกระบวนการทางลูกเสือ ไม่ควรนำชั่วโมงเรียนกิจกรรมลูกเสือไปใช้จัดกิจกรรมอื่นควรส่งเสริมให้ลูกเสือได้รับการทดสอบวิชาพิเศษตามความเหมาะสมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 วิชาควรจัดอบรมนายหมู่ลูกเสือเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความเป็นผู้นำทางลูกเสืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนลูกเสือได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้บังคับบัญชาลูกเสือขั้นความรู้ชั้นสูง ครูผู้สอนลูกเสือควรจัดหาเครื่องหมายและส่งเสริมให้ลูกเสือได้ประดับเครื่องหมายวิชาพิเศษ และควรจัดทำโครงการร่วมกันระหว่างโรงเรียนเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

วาสนา เจริญเปลี่ยน และนิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดราชบุรี วัดดูประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดราชบุรี ด้านการวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุมตลอดจนปัญหาและความต้องการในการบริหารงานลูกเสือ ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย เป็นสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 เทศบาล ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหาร และพนักงานครูเทศบาลที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดราชบุรี จำนวนทั้งสิ้น 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและการประชุมสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวน การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย

พบว่า 1) การบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการจัดบุคลากร ด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง 2) สถานศึกษาที่สังกัดเทศบาลต่างกัน มีการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาด้านการวางแผนด้านการจัดองค์กร และด้านการจัดบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานลูกเสือ ในสถานศึกษาด้านการจัดองค์กร และด้านการจัดบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีวุฒิต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานลูกเสือในสถานศึกษาทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษา จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน ต้องมีหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนการจัดกิจกรรม ผู้กำกับลูกเสือต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด กระบวนการลูกเสือสามารถฝึกรบมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรลูกเสือเพื่อนำไปสู่การวางแผนกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมในการเปิดประชุมกองลูกเสือ ซึ่งจะเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง

12.3 งานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ปยุตนุช พวงคำ. (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อบริษัท เพอร์มาเฟล็กซ์ จำกัด มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อบริษัท เพอร์มาเฟล็กซ์ จำกัด จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการบริการทางเทคนิค ด้านภาพพจน์บริษัทฯ ด้านการบริการลูกค้า ด้านพนักงานขาย และด้านการส่งมอบ โดยจำแนกตามลักษณะอุตสาหกรรม ขนาดของสถานประกอบการธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจ และระยะเวลาที่ติดต่อธุรกิจกับบริษัทฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าของบริษัท เพอร์มาเฟล็กซ์ จำกัด จำนวน 360 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.817 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของ LSD ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าของบริษัท เพอร์มาเฟล็กซ์ จำกัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของลูกค้า

ที่มีต่อบริษัท เเปอร์มาเฟล็กซ์ จำกัด ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ในด้านคุณภาพด้านการบริการทางเทคนิค ด้านราคา ด้านพนักงานขาย และด้านการส่งมอบ มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพนักงานขายอยู่ในระดับความพึงพอใจด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านราคาถูกค้ำมีความพึงพอใจอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำสุด ตามลำดับ

พิชญ์ นุ่นสมบุรณ์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของระบบการชำระค่าเล่าเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านระบบการชำระค่าเล่าเรียน มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการด้านระบบการชำระค่าเล่าเรียน มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าต่ำสุด, ค่าสูงสุด, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-Test, F-Test, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (MRA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาด้านกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.8 เป็นผู้ชาย อายุส่วนใหญ่ระหว่าง 18-22 ปี ร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ อายุมากกว่า 22 ปี ร้อยละ 49.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 33.8 รองลงมาคือระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 27.5 และคณะที่กำลังศึกษาส่วนใหญ่คือ คณะนิติศาสตร์ ร้อยละ 18.5 รองลงมาคือคณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ 16.0 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี คณะที่กำลังศึกษา ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจต่อการรับบริการด้านระบบการชำระค่าเล่าเรียนแตกต่างกัน 2) นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางมีความสัมพันธ์ต่อการให้บริการด้านระบบการชำระค่าเล่าเรียน มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตหัวหมาก

วรรณวิมล จงจรวายสกุล. (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการบริการของงานทะเบียนและวัดผล การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ นักศึกษาในการให้บริการของงานทะเบียนและวัดผล เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาในการให้บริการของงานทะเบียนและวัดผล จำแนกตามเพศและคณะ โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจความพึงพอใจในการบริการ จากกลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 227 คน ระหว่าง เดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2551 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความ

เบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างด้วย t-test และ ANOVA ผลการวิจัยพบว่า เป็นเพศชาย 71 คน (ร้อยละ 31.28) เพศหญิง 156 คน (ร้อยละ 68.72) คณะที่สังกัดคณะบริหารธุรกิจ 173 คน (ร้อยละ 76.21) คณะบัญชี 45 คน (ร้อยละ 19.82) คณะนิติศาสตร์ 9 คน (ร้อยละ 3.96) ความพึงพอใจของนักศึกษาในการบริการของงานทะเบียนและวัดผลทุกคณะ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การต้อนรับด้วยอัธยาศัยที่ดี สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส คณะบริหารธุรกิจ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ การต้อนรับด้วยอัธยาศัยที่ดี สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการมีความรู้ ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำ คณะบัญชี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ บริการด้วยความเต็มใจ ยินดี กระตือรือร้น สร้างความประทับใจและความเข้าใจที่ดีแก่ผู้มาติดต่อ คณะนิติศาสตร์ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความรู้ ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำ บริการเป็นไปตามกำหนดเวลาที่ประกาศ รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ ทันเหตุการณ์ ตรงตามเวลา ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยรวม นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการงานทะเบียนและวัดผลแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 นักศึกษาชาย พึงพอใจมากกว่านักศึกษาหญิงเรื่อง การต้อนรับด้วยอัธยาศัยที่ดี สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส การบริการมีความถูกต้อง แม่นยำ ทันเหตุการณ์ ให้บริการตรงตามเวลานัดหมาย ส่วนนักศึกษาหญิงพึงพอใจมากกว่านักศึกษาชายในเรื่องผู้ให้บริการมีความรู้ ความเข้าใจ ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนนักศึกษาแต่ละคณะมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 0.05 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ คณะนิติศาสตร์มีความพึงพอใจแตกต่างจากคณะบริหารธุรกิจมีนัยสำคัญ 0.05

ธีระ สุภาวิมล. (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา 2550 จุดมุ่งหมายการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาปีการศึกษา 2550 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 300 คน เป็นนักเรียนชาย 150 คน เป็นนักเรียนหญิง 150 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกนและใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับ .89 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาความถี่ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้สถิติที (t-test Independent) และกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ด้านจุดมุ่งหมาย

ของผลศึกษา ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพของครูผู้สอน ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21, 3.90, 3.89, 3.91, 3.64 และ 3.96 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอน สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ด้านจุดมุ่งหมายของผลศึกษา ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพครูผู้สอน ด้านสถานที่อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการวัดผลและการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

สรุปตามงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนที่จะทำให้ผลการเรียนเป็นไปในทางบวก ย่อมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเกิดความสุขุมบูรณ์ในชีวิตมากขึ้นเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ที่ครูผู้สอนจะนำมาใช้ส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนให้กับผู้เรียน